

KULTÚRA

ROČNÍK XII. – č. 15

DVOJTÝŽDENNÍK ZÁVISLÝ OD ETIKY

16. SEPTEMBRA 2009

Vydáva Factum bonum, s. r. o. • Šéfredaktor Teodor Križka • Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava, Tel./fax: 654 12 388 • e-mail: redakcia@kultura-fb.sk • Cena 1,00 €

Prvý slovenský orloj v Starej Bystrici. Snímka: Stanislava Mikušová

Pred našim veľvyslanectvom v Budapešti v októbri 2008 sa objavili medzi inými aj transparenty extrémistov s anglickým nápisom „HOMELESS BASTARDS“, t. j. bezdomoveckí krízenci neznámeho pôvodu. Koho označovali, resp. komu boli tieto transparenty adresované? Ved' ani v Maďarsku, ani na Slovensku absolútna väčšina obyvateľstva angličtine nerozumie. Mal to byť nejaký maďarský trik? Pravdepodobne áno, ale asi im nevyšiel.

Slová na transparente nemôžu byť adresované Slovákom. Ved' Slovákom nedávno genetici potvrdili, že sú rekordérmi etnickej dlhovekosti a autenticity. Zistili, že vyše 80% dnešnej populácie Slovenska zdedilo gény po svojich predkoch, ktorí žili v strednej Európe už pred 8 000 rokmi, teda v mladšej dobe kamenej - v neolite. Pravdu možno potláčať, ale nie zničiť (Veritas premitur, non opprimitur - Titus Livius, Seneca ml. a ďalší).

Molekulárna genetika v posledných desaťročiach urobila priam neuveriteľný pokrok. Po rozšifrovaní biogénomu bol rozšifrovaný ľudský genóm a v krátkom slede aj historický genofond moderných národov. Výsledky vedeckých analýz genofondov jednotlivých národov spochybnilo alebo dokonca vyvrátilo niektoré tzv. „večné pravdy“ historiografie, čo v daktorých krajinách vyvolalo „zemetrásenie“. Stručne opíšem príčinu takéhoto „zemetrásenia“ v susednej krajine.

Mnohí, aj súčasní maďarskí historici a politici ešte stále tvrdia, že slovenský element sa usadil v oblasti severokarpatského oblúku a niektorých prídunajských nížin až v neskorom stredoveku, a to hlavne priesakom valaskej kolonizácie. Súčasne jedným dychom vyhlasujú, že po Hunoch a Avaroch, ktorí prišli do strednej Euró-

Rekordéri etnickej dlhovekosti

py v 4. resp. 6. storočí, do oblasti Dunajskej kotliny prišli Maďari v poslednom desaťročí 9. storočia a sú tu dodnes. Napr. bývalý maďarský prezident Árpád Göncz v čase svojej oficiálnej návštevy v roku 1995 počas prednášky v Oxforde „pobavil“ prítomné politické a vedecké publikum, keď vyhlásil, že „po Avaroch prišli Maďa-

EDITA TARABČÁKOVÁ

ri, ktorí sa ako prví usadili v Karpatskej kotline (Dunajskej kotline - pozn. aut.) a sú tu dodnes.“

Tieto pseudovedecké a faktami nepodložené názory totálne vyvrátili výsledky modernej génovej analýzy. Začalo to v roku 1991, keď renomovaný genetik profesor Stanfordskej univerzity (USA) L. L. Cavalli Sforza uverejnil výsledky veľkoplošnej genetickej štúdie, ktorí uskutočnil na území dnešného Maďarska. Dosiahnuté výsledky tejto štúdie prof. Cavalli-Sforza zhodnotil nasledovne: „Maďarsko v Európe je anomáliou. Jazyk je ázijský, ale obyvateľstvo európske, väčšinou slovanské. A títo Slovania sú pôvodným obyvateľstvom Karpatskej kotliny. Absolútna väčšina obyvateľov Maďarskej republiky nie je etnicky maďarská, je prevažne slovanská a kontinuálne európska. Zostalo iba maďarské meno a aglutinujúci jazyk. Maďarských génov niet“ (Scientific American, november 1991).

Tieto výsledky boli také šokujúce, že vyvolali „zemetrásenie“ predovšetkým v Maďarsku, ale i v ďalších krajinách. Niekoľko renomovaných laboratórií v USA zopakovalo veľkoplošnú geneticкую štúdiu na území Maďarska a dospeli k rovnako šokujúcim výsledkom. Záver týchto štúdií potvrdil nález prof. Cavalliho-Sforzu: „len s ťažkosťami možno nájsť nejaké stopy ugarských (staromaďarských) génov v súčasnej populácii Maďarov.“ V pomerne krátkom čase si laboratórne techniky modernej genetiky osvojili odborníci v mnohých krajinách. Nelenili ani v Budapešti a čoskoro aj maďarskí genetici uskutočnili rozbor DNA svojich spoluobčanov. Výsledky ich sklamali, lebo museli priznať, že mitochondriálne gény pochádzajúce z ugarských (staromaďarských) génov sa vyskytujú len u menej ako v 5 % súčasnej maďarskej populácie. Maďarskí genetici svojimi výsledkami potvrdili aj ďalší nález prof. Cavalliho-Sforzu, a to, že absolútna väčšina populácie Maďarskej republiky nie je etnicky maďarská, ale je prevažne slovanská. Aj podľa maďarských genetikov až 50% súčasnej populácie Maďarska má slovanské gény. Zvyšok tvorí valasko-románske, germánske a iné gény. Na základe genetickej analýzy populácie Maďarska bol vyslovený názor, že „Maďari v súčasnom Maďarsku (v prevažnej miere) nie sú vôbec Maďarmi.“

(Pokračovanie na 10. strane)

Človek schopný minimálnej sebareflexie a čestnosti zákonite dospeje k poznaniu, že ateizmus je najzvrhlejší podvod a lož v dejinách ľudstva. Rúcači chrámov, ktoré boli vytvorené ako výraz chvály Pôvodcovi všetkého, Stvoriteľovi živého i neživého, ale predovšetkým ako odkaz nám samým, že strata úcty k Absolútnemu prináša stratu úcty k jednotlivému, títo rúcači vzápätí dvíhajú chrámy ľži, vlastnej hlúposti a pýchy. Nie nadarmo dnes, v dobe chorobnej existenciálnej úzkosti a skepsy, budovy bánk prevyšujú stredoveké chrámy. Bôžikovi mamonu a hedonizmu sa po celom svete stavajú pomníky predbiehajúce sa vo výške, asymetrii, dokonca krútiace sa, zápasiace s tradičnými predstavami o stabilite architektúry, lesklé a svietiace, postavené na umelých ostrovoch uprostred mora a pod. Sú to chrámy bohu mámomyselnosti a nudy.

To, čo sa navonok prejavuje v architektúre a umení, je len obrátená pyramída, ktorej druhý vrchol korení v živnej pôde vnútornej, duchovnej krízy. Moderný človek neverí v limitovanosť ľudských zmyslov, v limitovanosť vlastných schopností a možností, a preto sa ich

Hraničnosť

TEODOR KRIŽKA

pokúša vybičovať stále novými prostriedkami, oklamávajúc sám seba, oddaľujúc hranice unaviteľnosti. Že dospeje do kritického bodu, za ktorým nasleduje úplné vyhorenie, pokúša sa zamaskovať stále inovatívnejšími trikmi alebo jednoducho nevidieť.

Hospodárska kríza je výsledkom tohto náboženstva slobody, náboženstva rozumu, ktorý sa rozhodol spáchať samovraždu, keď prestrihol pupočnú šnúru s Duchom a zbožštil sám seba. Je to náboženstvo, ktoré samo seba nazýva renesanciou a osvietenstvom, liberalizmom a ktovie čím všetkým ešte, lebo duch mylných záverov rozumu má a nepochybné až do poslednej chvíle bude mať množstvo tvári a prevlekov. Nie je mu dokonca cudzí ani dočasný kult čohokoľvek cudzieho, napr. obdiv k šamanizmu alebo ázijským náboženstvám, len nech s úspechom separuje prirodzenú náklonnosť človeka k obnoveniu vzťahu s Bohom a uspokojuje ju najroznejšími myšliacimi náhradami.

Považujem za nezmysel súperiť s ním, s oným duchom zla a pýchy, jeho vlastnými prostriedkami. To by len znamenalo účasť na náboženstve úpadku a smrti. Tohto ducha nemôžno poraziť inak ako vnútornou premenou, skutočnou slobodou, oslobodením sa od závislosti na úspechu, bohatstve, moci a sláve. Duch zla nie je poraziteľný politickými prostriedkami, vojenskou silou, legislatívou, nijakými prostriedkami, ktorými sám disponuje a ktoré zneužíva, lebo každý takýto pokus by znamenal iba nové vrstvenie jeho ľži. Duch zla možno poraziť iba metanojou, objavením šťastia v pokore, láske, v opätovnom napojení sa nie na umelé dýchacie prístroje ľživých ideových východísk a mamonu, ale na zdroj kyslíka večného života.

(Pokračovanie na 2. strane)

www.kultura-fb.sk

JÁN DANCER

Prezidenti dvoch susedných štátov sa stretli na moste

Byť Maďarom je kolektívna neuróza

Arthur Koestler

21. augusta 2009 priniesli spravodajské agentúry správu o stretnutí prezidentov dvoch susedných štátov Slovenska a Maďarska na Moste Márie Valérie spájajúcom slovenské Komárno s maďarským Komáromom.

Na prvý pohľad by sa mohlo zdať, že ide o správu, ktorá dokumentuje pozitívny rozvoj slovensko-maďarských vzťahov. Avšak vec má jeden háčik. Spočíva v tom, že išlo o stretnutie policajného prezidenta a štátneho prezidenta, a to slovenského generála polície Jána Packu a maďarského štátneho prezidenta Lászlóa Sólmého. Menovaný policajný prezident prišiel oznámiť svojmu „prezidentskému kolegovi“ z Maďarska odkaz slovenskej vlády, že jeho pobyt v Komárne, kde mal namierené za daným účelom (odhalenie sochy uhorského panovníka Štefana) a v danom čase (21. 8. 1968) obsadili totiž vojská Varšavskej zmluvy vrátane maďarskej armády naše územie, je nežiaduci a že pán prezident L. Sólmomy je pre slovenskú vládu persona non grata.

Zo strany maďarského prezidenta došlo k ďalšej protislovenskej provokácii, ktoré (a povedzme si to otvorene) boli, sú a budú pokračovať ad infinitum.

Český novinár Ferdinand Peroutka vo svojej knihe Budovanie státu takto bol opísal okolnosti podpísania mierovej zmluvy s Maďarskom po skončení prvej svetovej vojny:

„4. června podpísali v Trianonu maďarští zástupci perem, ktoré toužili zložiť, konečne mierovou smlouvu. Žádný jiný poražený národ nesnažil se tak dlouho ujit této nevyhnutelnosti. Všichni podepsali mír už v roce 1919; Německo v červnu, Rakousko v září, Bulharsko v listopadu.

du. Maďari osvědčili se nejhouževnatějšími. Z jejich strany i později vycházelo nejvíce vědomě připravených zmatků. Středoevropská politika musí počítat s nacionální vášnivostí tohoto národa.“

A skutočne, ako píše napríklad vo svojich krásnych pamätiach profesor Václav Černý o vlastných skúsenostiach s maďarskou propagandou za pobytu v Ženeve začiatkom tridsiatich rokov minulého storočia:

„Maďari nelitovali ničeho, vynakládali na revizionistickú propagandu nesmírné prostriedky, pracovali všemi spôsobmi, diplomaticky, tiskem, publicistikou, prednáškami, získávaním priateľov vo svete, v politice, žurnalistike, na univerzitách, medzi intelektuálmi atd., mocne je podporovali Talie a Nemecko. V Ženeve mali svoj point d' appui v Centre d' Etudes de l' Europe Centrale, pseudovedecké spoločnosti celkom ve vzduchu, ktoré predsedal profesor ekonomické fakulty Burky a jej skutočnou dušou bol budapešťský Žid dr. Lederman László. V kruhoch okolo nich sebou čile šli dva emisárski žurnalisti, výslovné v revizionistickej propagande špecializovaní, Tamás a Grünberger; prvni čirí žluč fanatickej nenávisti, druhí hladkosť úhoře. Ti umeli sehrát kapitální kousky v oboru tiskového hecu...“

Židovsko-maďarská spolupráca v revizionistickej propagande, ktorú spomína Václav Černý, nie je vôbec náhodná, ale má hlboké historické korene. Medzivojnový český odborník na maďarskú problematiku, docent Karlovej univerzity v Prahe Josef Macůrek, vo svojej práci Dějiny Maďarů a uherského státu (vydanej v Prahe roku 1934) konštatuje, že v období neskorého Uhorska v tomto štátnom útvaru vládnuce pozíciu zastávali: maďarská šľachta a židovská plutokracia. „Volební právo bylo privilegiem šlechty a rostoucí kasty pomadžaršující se židů, kteří se

zmocnili v zemi peněžnictví, obchodu, novinářství, městské správy a stali se vydatnými spojenci vlády v jejich politických i národnostních zápasích.“ O pomeroch v poľnohospodárstve zaznamenal J. Macůrek nasledovné: „Půdu církevní i světskou najímali ve velkém zejména židé, kteří od pol. 19. století v Uhrách početně, materiálně i politicky neobyčejně zesílili a zaujali vůdčí roli v hospodářském a finančním rozvoji země.“

Zďaleka však nešlo len o prenájom pôdy, ale aj o jej priame vlastníctvo. Išlo pritom o výmery s rozlohou niekoľko sto hektárov, čo korešponduje s rozlohou celých okresov. Zastúpenie židovského elementu v hospodárskom a politickom živote Uhorska dokladá J. Macůrek nasledovnými štatistickými údajmi: „Maďarská statistika udává tento počet židů v Uhrách: r. 1848 241 000, r. 1870 550 000, r. 1890 707 000, r. 1900 831 000, r. 1914 přes milion. V Marmarošsku činili židé r. 1900 18% obyv., v Berežku 28% obyv., v Mukačevě 45% obyv., ve Vel. Varadině 25,8% obyv., v Budapešti 23,4% obyv. (Budapešť sa preto ľudovo prezýval Judapešť; okrem iného sa v Budapešti nachádza druhá najväčšia synagoga na svete - pozn. JD). R. 1900 bylo mezi 4 807 uher. lékaři 2 321 (48%) židů, v letech 1890-1900 bylo průměrně mezi advokáty 68% židů.

Uhorskí Židia niesli s neľúbosťou rozpad rakúsko-uhorskej monarchie, pretože v nej mali privilegované postavenie. Ich averzia sa obracala dokonca proti samotnému T. G. Masarykovi, ktorý mal podľa všetkého čiastočný židovský pôvod po svojom údajnom biologickom otcovi Redlichovi. Humornú ilustráciu tejto averzie podáva Gejza Medrický vo svojich pamätiach Minister spomína. Podľa jeho spomienok istý banksobystrický Žid nazval po prevrate v roku 1918 svojho psa menom Masaryk a

Hraničnosť

(Dokončenie z 1. strany)

Preto nie bez obáv pozorujem radikalizujúce sa názory, ponúkajúce jednoduché riešenia. V skutočnosti sa za nimi skrýva iba oživovanie ducha zla, pokus personifikovať ho a v ilúzii, že násilím možno nastoliť dobro a spravodlivosť, pripravujú len ďalšie formy triumfalizmu zlého. Akoby ani komunizmus, ani nacizmus neprinesli dostatočné ponaučenie.

Niektorí mladí si neuvedomujú, kto si najviac mádlí ruky pri pohľade na radikalizujúce sa aktivity. Zaiste to nie sú iba bezmocní občania, ktorí sa právom dožadujú ochrany pred asociálnymi bandami. Predovšetkým sú to šovinistické sily v Maďarsku a ešte väčšmi geopolitickí stratégovia ďaleko od nich aj od nás, ktorí si podľa všetkého azda želajú, resp. plánujú využiť prípadný konflikt v Strednej Európe.

Keď sa tak zamýšľam, vyhovovať by to mohlo mnohým. Na prvom mieste USA, ktoré sa v prípadnom konflikte môžu podľa vzoru vojny o Kosovo a ovládnutie Balkánu zahrať na miero-tvorcu a posilniť tak úplne „nevinne“ prítomnosť v srdci nášho kontinentu, vrátane radarov aj rakiet namierených na Rusko. EÚ sa tak nevymaní spod štátutu protektorátu USA, ako o nej pred časom hovoril Brzezinski pri prijímaní čestného doktorátu v Bratislave za

potlesku infantilnej akademickej obce.

Zrejme v týchto súvislostiach treba vnímať aj nedávny „požývaci list“ adresovaný Obamovi od rozličných expolitikov...

Fronty sa však môžu otvoriť nielen v Strednej Európe, ale aj v Latinskej Amerike, medzi oboma Kóreami, v Po-baltí, na Kaukaze, na Ukrajine a inde. Ľudí, ktorí radi volia jednoduché riešenia, totiž nie je málo nielen medzi učňovskou mládežou, ktorej činy mávajú ako dôsledok zvyčajne rozbité hlavy alebo výklady, ale aj v najvyšších mocenských kruhoch sveta, kde sa operuje nie kameňmi, ale počtom jadrových hlavíc.

Vnímavý človek musí tušiť, že súčasný stav má všetky známky hraničnosti. Sme ňou obklopení zo všetkých strán. Hraničnosť je nielen medzi národmi, ktoré sa cítia čoraz viac ohrozené, ale vďaka dezintegračným tlakom aj uprostred národov, ba vlastne prechádza naprieč každým z nás. Od nej závisí aj obraz budúcich rokov súčasnej civilizácie. Bude záležať od toho, na ktorú stranu tejto hranice sa naše vedomie preklopi... Pritom netreba prehliadať, že sa vedomie kozmopolitov vyznávajúcich občiansky princíp, ak ide o práva Slovákov, záhadne preklápa na stranu maďarského šovinizmu.

TEODOR KRÍŽKA

pokrikoval po ňom na ulici: Masaryk komm her, či Masaryk gyere ide! Za urážku Jeho Majestátu si dokonca odseď pár týždňov vo väzení.

Od doby, keď opisali svoje skúsenosti a postrehy s „vedome pripravenými zmätkami“ maďarskej proveniencie Ferdinand Peroutka a Václav Černý, sa toho na prostriedkoch, metódach a cieľoch maďarskej propagandy veľa nezmenilo, hoci odvtedy pretieklo Dunajom dosť vody... Avšak k jednej podstatnej zmene v neprospech Slovenska predsa len došlo. Masmédiá, či už sú to noviny a ča-

sopisy, alebo televízne či rozhlasové stanice, sú u nás v cudzích rukách, a tak sme vystavení nepriateľskému tlaku a propagande dokonca i vo svojom vlastnom „dome“. Akoby Slováci ani nemali od roku 1993 svoj vlastný štát!

Poznámka:

Autorom výroku použitého ako motto príspevku je kontroverzný maďarský židovský spisovateľ Arthur Koestler, ktorý podľa vlastných slov po maďarsky aj sníval, hoci väčšinu svojho života prežil mimo územia Maďarska.

Stanovisko slovenskej inteligencie k politickej a mediálnej kampani k zákonu o štátnom jazyku

ločnosť na etnickom princípe a narúšať ústavný poriadok Slovenskej republiky.

Politickú a mediálnu kampanť pokladáme vo vzťahoch dvoch suverénnych štátov Slovenskej republiky a Maďarskej republiky za neprípustnú. Je neobvyklé, že sa tak deje medzi štátmi, ktoré sú spojencami v NATO, hlásia sa k rovnakým hodnotám v Európskej únii a majú v základnej zmluve mechanizmy na riešenie sporných otázok.

Vyzývame vládu Slovenskej republiky a slovenský parlament, aby odmietli všetky pokusy o spochybňovanie suverenity Slovenskej republiky, rovnako jazykovej suverenity, a aby sa dôsledne zasadili o uvedenie zákona do života.

Sme ako demokrati presvedčení, že uplatňovanie zákona bude na prospech všetkých občanov Slovenskej republiky, vrátane príslušníkov národnostných menšín.

SIGNATÁRI:

1. doc. Ladislav Bartko, jazykovedec; 2. prof. Vincent Blanár, jazykovedec; 3. PhDr. Jozef Bob, spisovateľ, šéfredaktor Literárneho týždenníka; 4. Prof. Július Bartl, historik; 5. Ing. Július Binder, vodohospodár; 6. PhDr. Mojmir Benža, etnológ; 7. PhDr. Ján Bobák, historik; 8. prof. Jaroslav Čukan, etnológ; 9.

Ján Čomaj, spisovateľ; 10. PhDr. Ladislav Deák, historik; 11. prof. Júlia Dudášová, jazykovedkyňa; 12. doc. Mária Dobrotková, historička; 13. prof. Ján Doruľa, jazykovedec; 14. prof. Karol Fremal, historik; 15. Andrej Ferko, spisovateľ; 16. prof. Eva Fordinállová, literárna historička; 17. prof. Juraj Glovňa, jazykovedec; 18. doc. Martin Homza, historik; 19. prof. Emília Hrabovcová, historička; 20. PhDr. Anton Hrnko, historik; 21. prof. Augustín M. Húska, ekonóm; 22. Peter Jaroš, spisovateľ; 23. prof. Ján Kačala, jazykovedec; 24. Roman Kaliský, reportér a spisovateľ; 25. Dušan Kerný, reportér, publicista; 26. prof. Matúš Kučera, historik; 27. prof. Mária Kohútová, historička; 28. PhDr. Titus Kolník, archeológ; 29. prof. Ábel Kráľ, jazykovedec; 30. PhDr. Eva Kolníková, numizmatička; 31. Eva Kristinová, herečka; 32. Teodor Krížka, básnik, šéfredaktor Kultúry; 33. prof. Ján Lazar, právnik; 34. prof. Ján Lukačka, historik; 35. prof. Peter Liba, literárny historik; 36. prof. Richard Marsina, historik; 37. PhDr. Anna Magdolenová, historička; 38. Mgr. Miloš Marek, historik; 39. PhDr. Peter Mulík, historik; 40. Drahoslav Machala, spisovateľ; 41. JUDr. Lukáš Machala, právnik; 42. Ing. Stanislav Májek, ekonóm; 43. Mgr. Roman Michelko, vydavateľ a publicista; 44. doc. Ladislav Mlynka, etnograf; 45. doc. Ivan Mrva, historik; 46. Štefan Moravčík, básnik, šéfredaktor Slovenských pohľadov; 47. Mgr. Ivan A. Petranský, historik; 48. PhDr. Ľubomír Pajtinka, pedagóg; 49. doc. Vladimír Rábik, historik;

50. prof. Richard Repka, vysokoškolský pedagóg; 51. prof. Ivor Ripka, jazykovedec; 52. PhDr. Jozef Sivák, vysokoškolský pedagóg; 53. Ján Smolec, reportér; 54. PhDr. Ján Sopko, historik; 55. prof. Ján Švidroň, právnik; 56. doc. Michal Šmigel, historik; 57. Bystrík Šíkula, spisovateľ; 58. Peter Štelinger, spisovateľ; 59. Ing. Marián Tkáč, spisovateľ a publicista; 60. Ladislav Ťažký, spisovateľ; 61. doc. Ján Vajs, vysokoškolský pedagóg; 62. doc. František Vnuk, historik; 63. Štefan Zima, folklorista; 64. Ondrej Zimka, maliar; 65. Ondrej Zimka 4. ml., sochár; 66. Ladislav Zrubec, spisovateľ; 67. doc. Peter Žeňuch, jazykovedec; 68. doc. Juraj Žudel, geograf.

STANOVISKO PODPORILI:

1. prof. Ladislav Tajták, historik; 2. PhDr. Michal Gáfrik, literárny historik; 3. PhDr. Gizela Gáfriková, literárna historička; 4. akademický sochár Marián Polonský; 5. Arpád Tarnóczy, C.H.D., predseda Politických väzňov - Zväzu protikomunistického odboja; 6. akademický sochár Alexander Ilečko; 7. Adolf Kobela, spisovateľ; 8. Dr. phil. Beáta Katrebová-Bleňová, historička; 9. JUDr. Ján Cuper, vysokoškolský pedagóg; 10. PaedDr. Július Lomenčík, vysokoškolský pedagóg; 11. Mgr. Marcel Mihalik, kulturoológ; 12. PhDr. Tomáš Winkler, literárny historik; 13. akademický maliar Stanislav Harangozó; 14. PhDr. Ján Tazberik, generálny riaditeľ Národného osvetového centra; 15. PhDr. Július Valach, historik; 16. MUDr. Svetozár Hik-

kel, lekár; 17. PaedDr. Miroslav Holečko, osvetový pracovník; 18. Anton Malacký, podpredseda Politických väzňov - Zväzu protikomunistického odboja; 19. Igor Válek, spisovateľ a publicista; 20. PaedDr. Miroslav Bielik, riaditeľ Národného inštitútu slovenského jazyka a literatúry; 21. Ján Dobák, pedagóg; 22. Viliam Jablonický, historik a publicista; 23. JUDr. Pavol Boroň, právnik; 24. PhDr. Libuša Klučková, pedagogička; 25. PhDr. Peter Mišák, spisovateľ, šéfredaktor Slovenských národných novín; 26. Blažena Krivošíková, pedagogička; 27. Prof. Jozef Hvišč, literárny historik; 28. Gregor Papuček, spisovateľ; 29. doc. Jozef Hoščo, vedúci Katedry archeológie FF UK; 30. PhDr. Juraj Chovan-Rehák, literárny historik; 31. MUDr. Vojtech Magurský, lekár; 32. Prof. Leon Sokolovský, historik a vysokoškolský pedagóg; 33. PhDr. Martin Lacko, historik; 34. PhDr. Pavol Holištiak, spisovateľ; 35. Ing. Ladislav Lysák, predseda Slovenskej ekonomickej spoločnosti - Nezávislého združenia ekonómov Slovenska; 36. PhDr. Peter Sokolovič, historik; 37. Prof. Jaroslav Husár, ekonóm; 38. PhDr. Marek Havrila, historik; 39. PharmDr. Peter R. Socha, farmaceut; 40. Mgr. Branislav Kinčok, historik; 41. Mgr. Bystrík Bugan, právnik; 42. PhDr. Claude Baláž, predseda Združenia nezávislých expertov pre otázky dejín a života zahraničných Slovákov; 43. Mgr. Peter Jašek, historik; 44. PhDr. Karol Petrovský, literárny historik; 45. Mgr. Stanislav Muntág, riaditeľ Vydavateľstva Matice slovenskej; 46. Alexander Kormoš, básnik, publicista a hudobný skladateľ; 47. Imrich Tóth, kňaz, Slovenská katolícka misia v Paríži; 48. Jozef Zelinka, študent; 49. Ing. Ivan Milko, ekonóm; 50. prof. Ferdinand Klinda, organista a pedagóg; 51. Ing. Jozef Šoltés, vysokoškolský pedagóg.

Bratislava 13. augusta 2009

Zvyčajne sa tvrdí, že ucelený systém ekonomických poznatkov moderného trhového hospodárstva rozvinul v roku 1776 Adam Smith v knihe Bohatstvo národov. Niektorí autori pritom prizvukujú, že toto dielo by sa malo interpretovať v spojitosti s jeho Teóriou mravných citov z roku 1755. Zároveň dodávajú, že Smith doplnil na sklonku svojho života (zomrel r. 1790) túto knihu o novú kapitolu s názvom O povahe cností, pretože pokladal za potrebné opätovne zdôrazniť význam pevných morálnych návykov pre spoločnosť, ktorá má ambíciu byť podnikateľská a súčasne slušná. (1)

V článku uverejnenom v nemeckom časopise Spiegel, ktorý publikovali Hospodárske noviny, sa v tomto kontexte o Adamovi Smithovi píše: „Smith videl v ziskuchtivosti ľudí, v ich egoizme a takmer v animálnom pude vlastniť čoraz viac ako sused rozhodujúcu pohonnú silu kapitalizmu. Súčasne rozpoznal, že kapitalizmus potrebuje uzdu, že prílišný egoizmus škodí všeobecným záujmom. Sťažoval sa na spoločnú vášeň kradnúť a na monopolného ducha fabrikantov a vyslovil podozrenie, že títo ako sprisahanci sa dohadujú, ako udržať ceny hore a mzdy dole. Preto žiadal „koalície“, čiže odbory a zákony, ktoré by mali zabrániť tomu, aby sebaláska prerástla do sebeckosti.“ (2)

V súvislosti s formovaním sa filozofie trhového hospodárstva sa stretávame tiež s názorom, keď sa za formálneho otca modernej ekonomickej myšlienky neviditeľnej ruky nepokladá A. Smith, ale Bernard Mandeville (1670-1733), britský filozof a spisovateľ, ktorý napísal kontroverzné dielo Bájka o včelách alebo súkromné neresti ako verejné cnosti, v ktorom pomocou alegórie ukázal, že v spoločnosti sú egoizmus a iné formy amorality nielen nutné, ale aj užitočné a že viac nerestí vedie k väčšiemu bohatstvu. (5)

Pre mnohých podnikateľov a manažérov stali sa práve tieto myšlienky príťažlivejšie než hlásanie a dodržiavanie morálnych princípov a ľudských hodnôt, ako to potvrdzujú najmä rozličné skutočnosti z posledného vývoja hospodárstva v USA a v iných vyspelých štátoch.

Riadenie podnikov, najmä veľkých, je veľmi zodpovedná práca, ktorá je časťou stresujúca. Mnohí manažéri, ktorí po nástupe manažérskej revolúcie začali tvoriť osobitnú záujmovú skupinu odlišujúcu sa od vlastníkov, a zároveň sledujúcu často iné ciele ako oni, prispeli veľkou mierou k prosperite a rozvoju firiem. V poslednom období je však nemálo takých, ktorí negatívne ovplyvňujú ich vývoj.

Boom americkej ekonomiky v druhej polovici 90. rokov minulého storočia sa skončil. Americké firmy, ktoré boli známe svojimi závideniahodnými ziskami, začali zrazu bojovať o prežitie. Nešlo pritom o zanedbateľné firmy, ale o také, ktoré sme poznali z prvých stránok rebríčkov. Pod tlakom týchto okolností muselo v USA poopraviť svoje bilančné čísla za účtovný rok 2001 až 158 firiem.

Začala sa séria podnikových škandálov, ktorú odštartoval americký sen Enron, kedysi najväčšia obchodná spoločnosť s energiou a siedma najväčšia firma v USA, ktorá v posledných týždňoch r. 2001 padla z piedestálu Wall Streetu. Jej kolaps pripravil akcionárov o viac ako 60 miliárd dolárov, na čom mali účasť vrcholoví manažéri.

Enron bol len prvou lastovičkou. Za ním nasledovali škandály v ďalších firmách, ktoré odhalili, že ich vedúci predstavitelia očividne okrádali svoje vlastné organizácie bez ohľadu na záujmy akcionárov alebo zamestnancov. Išlo o také spoločnosti ako Adelphia - šiesty najväčší operátor káblových sietí v USA, World Com - jedna z najväčších telekomunikácií v Spojených štátoch, banka Lehman Brothers, štvrtá najväčšia investičná banka v USA a celý rad ďalších.

Bezpochyby, zatiaľ najväčším podnikom bol Bernard Madoff, ktorého odsúdili zo sprenevery svojich klientov v pyramidovej hre Ponzi vo výške približne 65 miliárd dolárov. Má však už aj „nasledovníkov“. Zatkli Allena Stanforda,

MIKULÁŠ SEDLÁK

Morálna degenerácia vrcholových manažérov

šéfa investičnej spoločnosti Stanford Financial Group, ktorý je podozrivý z prevádzkovania pyramidovej hry a z podvodov v sume sedem miliárd dolárov.

Nekalé praktiky v spoločnostiach neobišli ani Európu. V Taliansku bol to potravinársky gigant Parmalat - európska verzia Enronu -, ktorý otriasol Európou v decembri 2003. Podvody v ňom siahajú už do konca 80.rokov minulého storočia.

Vlna korupcií zasiahla aj nemecké firmy, čo svedčí o tom, že tie používajú podobné nečestné triky ako inde. Príkladom bola aféra vo Volkswagene, ktorá sa týkala bývalého personálneho riaditeľa, keď sprenevery sa dopustil člen predstavenstva koncernu, tiež Siemensu ako aj iných firiem.

Podvádzaniu sa nevyhla ani obrovská francúzska firma Vivendi Universal, ktorú kritici označili ako francúzsky Enron.

Podľa štúdie konzultačnej firmy Pricewaterhouse Coopers (9) takmer polovica všetkých organizácií r. 2005 vo svete (3 634 z 34 krajín) za roky 2003-2005 stali sa obeťou podvodu. Počet spoločností, ktoré ohlásili také prípady za toto obdobie, sa zvýšil v roku 2003 o 22%. Prevládajúce typy podvodov r. 2005 boli (podľa poradia) predovšetkým tieto: zneužitie majetku, úmyselné zavádzanie, kozmetika finančných správ, úplatky, zneužitie informácií pri obchodovaní s akciami.

Na margo tohto biedného hospodárskeho vývoja v USA sa v článku časopisu Spiegel píše, že kolaps koncernov „...nezavinili hospodárske procesy alebo nepredvídateľné kolísania na trhu, ktoré spečatili osud firiem. Na vine je len gausterstvo a špekulácie, odohrávajúce sa na horných poschodiach predstavenstiev a dozorných rád. Tak ako pred 73 rokmi aj dnes zlyhali všetky kontroly a všetky zákony, ktoré mali chrániť investorov pred podvodmi a klamstvom.“ (2)

Šéfovia krachujúcich podnikov predstavujúcich piliere hospodárstva boli predtým hviezdami svojich branží. S novými pravidlami hry superkapitalizmu prišli nové podmienky založené na maximalizácii krátkodobého zisku. V popredí ich záujmu nebol dlhodobý rast podniku, ale divadelný výkon, spojený s určitým druhom finančného exhibicionizmu a nákladným životným štýlom. Nová „elita“ vnímala pravidlá štátu ako nepohodlné okovy.

O takýchto „výnimočných“ podnikateľoch napísal Jozef Stiglitz, nositeľ Nobelovej ceny za ekonómiu: „V posledných rokoch stali sa finančné trhy gigantickým kasínom pre boháčov, v ktorom si zámožní hráči mohli dovoliť hrať o miliárdové stávky... Títo miliónári hazardéri nehrali len o vlastné peniaze, ale v stávkach boli peniaze ďalších ľudí. A tým ohrozili nielen celé finančníctvo, ale aj celé hospodárstvo. A my všetci sme na to doplatili.“ (7)

Škandály na úrovni najvyššieho manažmentu vyvolávajú mnohé otázky, predovšetkým tú, prečo to vlastne robia? V citovanom článku sa o tom píše: Diagnostóza nemeckého psychológa Petra Fridrichsa, ktorú uverejnil v denníku Die Welt, znie: „Títo ľudia majú narcisticko-egocentrickú osobnosť... Práve topmanažéri trpia extrémnym preceňovaním samých seba“. Autor ponúka toto ďalšie psychologické vysvetlenie o nich: „Títo ľudia sú na citovej úrovni chudobní“ a definujú sa iba prostredníctvom svojho majetku.“ To znamená, že ich hľadanie uznania neurčuje to, čo robia, ale to, čo za to dostanú.

Ako ďalší faktor, resp. dôvod uvádza moc a pocit neohrozenosti podľa hesla: Aj tak mi nikto nič nemôže urobiť a ja si môžem dovoliť všetko. Problémom je aj samotné právo. (9)

Pokiaľ ide o konkrétne príčiny podvo-

dov, v štúdií konzultačnej firmy Pricewaterhouse Coopers sa uvádzajú najčastejšie (% počtu zistených prípadov) tieto (9):

1. Pohnútky:
  - nákladný životný štýl - 39%;
  - nespokojnosť s firmou - 14%;
  - sklamanie v kariére - 14%.
2. Príležitosť:
  - nedostatočná kontrola - 41%;
  - spolupráca zvonku - 36%;
  - nezáujem vedenia - 25%.
3. Ospravedlnenie:
  - nevedenie si chyby - 52%;
  - neodolanie pokušeniu - 50%.

Vrcholový manažment stratil vo verejnosti svoju dôveryhodnosť. Britský týždenník The Economist uviedol, že pre mnohých ľudí nepatria najvyšší riadiaci pracovníci do kategórie poctivých, húževnatých alebo schopných, ale naopak, považujú ich len za nenásytých ľudí zarábajúcich veľa peňazí. (8)

Podľa prieskumov približne 87% Američanov je presvedčených, že väčšina vrcholových manažérov dostáva vyšší plat, ako si zaslúži.

Platy najvyšších predstaviteľov firiem sa v posledných rokoch zvyšovali neúmerne rýchlym tempom, hlavne v Amerike. Zatiaľ čo v 80. rokoch bol priemerný plat výkonných predstaviteľov najväčších amerických spoločností asi 40-krát vyšší než priemerná mzda zamestnanca, r. 2003 bol tento rozdiel ešte vyšší, keď plat hlavných predstaviteľov prevyšoval už 400-násobne mzdu bežného zamestnanca. Hoci zisky a ceny akcií klesali, priemerné platy šéfov amerických firiem rástli o 6% ročne. (8)

Na štedré platy vrcholového manažmentu doplácajú nielen akcionári a zamestnanci, ale ohrozená je aj dlhodobá prosperita spoločností. V mnohých prípadoch títo šéfovia upravujú zisky firiem len aby si „naplnili“ svoje vlastné vrecká. To, čo spôsobuje ďalšie rozhorčenie, sú tzv. „zlaté padáky“, a iné finančné kompenzácie, ktoré zmäčkujú pád prepúšťaných manažérov, a tak väčšina z nich nepociťuje finančnú újmu, ale dokonca ešte na tom zarobí.

Hoci Spojené štáty americké sú najbohatšou krajinou, v rozdelení príjmov sú v porovnaní s ďalšími desiatimi štátmi najmenej vyvážené. Koncentrácia bohatstva je tu väčšia ako v ostatných vyspelých štátoch. V USA existujú priepastné sociálne rozdiely medzi vrstvou najbohatších a ostatnými občanmi, pričom sa

tento proces prehľbuje. (4) Autori varujú, že „elity“ rodia „elity“ a že toto môže viesť v nich k plutokracii, teda k vláde bohatých.

Veľký deficit morálnych hodnôt v manažmente ekonomík ovplyvňuje v konečnom dôsledku negatívne ich činnosť a výsledky, čo potvrdzuje súčasná finančná a hospodárska kríza.

„Trúfam si tvrdiť“, napísal Amartya Sen, „že priepasť, ktorá sa medzi ekonomikou a etikou otvorila, modernú ekonomiu postupne ochudobňuje. Ekonomická veda by mohla dospieť k lepším výsledkom, keby venovala väčšiu a explicitnú pozornosť etickým úvahám, ktoré formujú ľudské správanie a rozhodovanie.“ (6) Séria podnikových škandálov v USA veľmi vážne poškodila reputáciu tejto veľmoci v rôznych smeroch. Predovšetkým spôsobila, že „po celom svete sa šíria pochybnosti o hospodárskom systéme, ktorého emblémom bol americký kapitalizmus, ktorý chcel každý napodobňovať...“

Niet pochýb, že americký model stratil... štatút vzorového hospodárstva. Predstava pekného, nového sveta sa zmenila na karikatúru. Vynoril sa divoký kapitalizmus, v ktorom platí zákon silnejšieho. Teraz je všetko otáznе.

Znova sa ukázalo, že najväčším nepriateľom kapitalizmu je on sám. Otázka, koľko chamtivosti znesie kapitalizmus, a aké predpisy potrebuje, aby sa ochránil sám pred sebou, zamestnáva ekonómov...“ (2)

Tieto posledné udalosti z najvyspelejších krajín sveta majú byť mementom pre postsocialistické štáty a samozrejme pre Slovensko, ktoré okúžené liberalizmom v rámci transformácie, sprevádzanej podvodníkmi praktikami, vážne naštřbili a pošliapali základné etické princípy v ekonomike a v spoločnosti, ktoré ovládli - na veľkú škodu - všetky sféry nášho života.

Je plnou pravdou to, čo sa píše v článku Spiegel: „Po páde sovietskej diktatúry radikálni trhoví teoretici, ako americký ekonóm Jeffrey Sachs, exportovali do Ruska (nielen tam, ale aj do býv. Česko-Slovenska - poznámka M. S.) svoje predstavy. Položili tak základný kameň pre nové gangsterské hospodárstvo. Kapitalizmus bez práva nemôže fungovať...“ (2)

Z terajšieho marazmu vo svete je len jediný východisko, to však nie je ľahké,

t. j. návrat ku skutočnej etike, rešpektujúcej opravdové ľudské hodnoty, to značí aj návrat ku genéze poslania ekonomie a ekonomiky.

V tejto súvislosti treba plne súhlasiť s myšlienkami Daisaku Ikeda, prezidenta budhistickej organizácie Soka Gakkai International so sídlom v Japonsku, vyslovenými v nedávnej eseji na počesť jeho stretnutia v minulosti s Johnom Kennethom Galbraithom, svetoznáмым americkým ekonómom a bývalým profesorom na Harvarde, ako aj s názorom autora, ktorý píše: „Pravý význam ekonomie je podporovať ľudí, ľudí od ktorých závisí spoločnosť. Ak sa ľudia opomenú, ekonómia stráca svoj význam.“ Ďalej uvádza, že pri stretnutí s J. K. Galbraithom tento vyhlásil: „Ekonomia je nástroj, zbraň na to, aby sa materializovalo šťastie ľudských bytostí“. D. Ikeda k tomu dodáva: „Myslím si to isté. Ekonomia nesmie sa používať na to, aby vytvárala disparity medzi bohatými a chudobnými.“ (3) Táto cesta je veľmi nebezpečná, lebo môže viesť k vážnej kataklizme ľudskej civilizácie.

Vývoj novodobej ľudskej spoločnosti potvrdzuje a svedčí o tom výrečne terajšia hospodárska kríza vo svete, že sa blíži neodvratné koniec „trhového fundamentalizmu“ a že systém liberálneho trhového hospodárstva nezodpovedá civilizácii 21. storočia.

Potrebuje nové spoločenské a ekonomický poriadok a teda nový model trhového hospodárstva, vyznačujúci sa racionalizáciou a humánnosťou. Pri ňom ide o takú integráciu ekonomiky s etikou, ktorá bude podporovať racionalizačný proces s využitím vedomostí a zabezpečí udržateľný ekonomický rozvoj, ale zároveň umožní spravodlivejšie rozdelenie výsledkov práce.

Literatúra:

- [1] Gregg, S.: Bez morálky niet trhu. Bratislava: Trend, 14.5.2009.
- [2] Chamtivosť a megalomanstvo amerického superkapitalizmu vedú firmy ku krachu. (Článok z časopisu Spiegel). Bratislava: Hospodárske noviny, 12.-14.7.2002, s. 16-17.
- [3] Ikeda, D.: John Kenneth Galbraith - Economics a Weapon for People's Happiness. Tokyo: SGI Quarterly, Number 56, April, 2009, s. 19.
- [4] Reich, R. B.: Dilo národů. Praha: PROSTOR, 2003, s. 11.
- [5] Sedláček, T.: Ekonomia dobra a zla. Bratislava: SME, 15.4.2009.
- [6] Sen, A.: Etika a ekonomie. Praha: Vyšehrad, 2002, s. 18-19.
- [7] Stiglitz, J.: Neviditeľná ruka je značne ochrnutá. Bratislava: SME, 6. 9. 2008, s. 28.
- [8] Vrcholný manažment má neúmerne vysoké platy. Bratislava: Hospodárske noviny, 23.10.2003.
- [9] Zverková, S.: Hospodárska kriminalita vo firmách stále rastie. Bratislava: Hospodárske noviny, 1. 12. 2005, s. 15-16.

Re: Mikolaj vymazal z učebníc Felvidék, PRAVDA 31. augusta 2009 (Mária Mihaliková)

K názvu Slovenska v minulosti

Denník Pravda 31. augusta 2009 sa pohoršuje nad tým, že žiaci z národnostných škôl s vyučovacím jazykom maďarským dostanú dejepisy, v ktorých sa dočítajú, že za čias Rakúsko-Uhorska neexistoval Felvidék, čiže Horná zem, ale Slovensko. Neodborné stanovisko „slovenského“ denníka podporila odborníčka na rakúsko-uhorské dejiny Eva Kovalská z Historického ústavu Slovenskej akadémie vied. Kovalská kritizuje, že deti dostanú takéto knihy. Podľa nej „v rámci Rakúsko-Uhorska nemožno hovoriť o Slovensku. Slováci vtedy neboli národom v modernom zmysle slova.“

Územie dnešného Slovenska skutočne netvorilo do roku 1918 oficiálne pomenovanú samostatnú politickú či administratívno-správnú jednotku, ale pojem Slovensko existovalo dávno predtým. Od roku 1918 sa aj oficiálne začalo nazývať Slovensko a toto pomenovanie sa hneď prenásalo aj na minulosť. V roku 1923 vyšla kniha Václava Chaloupeckého Staré Slovensko, ktorá sa zaoberala dejinami územia Slovenska do konca 13. stor. a vtedy proti tomu názvu u nás nikto neprotestoval. Bolo to nepochybné preto, lebo sa toto územie chápalo, ako obývané od najstarších čias (ešte pred príchodu starých Maďarov) prevažne predkami dnešných Slovákov.

Maďarská iredenta, usilujúca sa po roku 1918 o obnovenie starého Uhorského kráľovstva, alebo aspoň o územnú revíziu, neuznávala pomenovanie Slovensko a používala pomenovanie Felvidék - Horná zem, čím chcela zdôrazniť, že ide o časť vtedajšieho Maďarska. Z hľadiska Slovákov a slovenských dejín je tento termín neprijateľný, lebo označuje iba časť celku a Slovensko je jedným celkom.

Termín Felvidék nemal v minulosti rovnaký význam. V

stredoveku sa územie Slovenska pokladalo za Partes superioires - Horné (severné) časti Uhorského kráľovstva. Maďarský pojem Felvidék nie je z tých čias písomne doložený. Po Moháči (1526) za vlády Habsburgovcov v 16. až 18. stor. sa za Dolné Uhorsko (Alsó Magyarországi) pokladalo územie Bratislavskej komory, ležiace bližšie k Viedni, za Horné Uhorsko zas územie Spišskej (Košickej) komory, teda územie vďiaľejšie od Viedne. Stredoslovenské banské mestá sa vtedy nazývali „banské mestá Dolného Uhorska (alsómagyarországi bányavárosok).“ V 19. stor. termín Felvidék označoval prevažne severné časti Uhorska. napriek tomu v dnešnom Maďarsku dodnes dožíva označenie Felvidék pre severovýchodnú časť dnešného Maďarska.

V druhej polovici 20. stor. aj časť maďarských historikov chápala neprijateľnosť termín Felvidék pre Slovákov, pretože sa tým politicky chápalo Slovensko ako časť Maďarska a niekedy sa používal termín „Szlovák lakta terület - Územie obývané Slovákmi“ a pre stredoslovenské banské mestá sa vyskytovalo označenie „pohronské banské mesta.

Od 90. rokov 20. stor. sa zo strany mnohých maďarských historikov (aj pôsobiacich v Rakúsku) Slovákom odporúčalo používať termín Felvidék, čomu, žiaľ, podľahli aj niektorí nerozmýšľajúci slovenskí historici aj z oficiálnych slovenských vedeckých inštitúcií. V súčasnosti sa zvlášť medzi maďarskými politikmi vyskytujú názory, že pomenovanie Felvidék sa vzťahuje na národnostné zmiešané územie, približne vymedzené hranicou určenou viedenskou arbitrážou 2. novembra 1938.

PETER MULÍK

Historický odbor Matice slovenskej

Vážený pán prezident! Tento text o žartoch pani histórie ste privolali na svet vy a vaše dômyselné správanie. Som ruský spisovateľ a vydavateľ a na Slovensku žijem už dvadsaťjeden rokov. Žijem práve tu, lebo mám Slovensko a Slovákov rád. Mám rád Bratislavu, mesto, ktorého názov v podobe Pozsony na cestných ukazovateľoch vašej ctenej krajiny mylí zahraničných cestovateľov, ktorí nemusia vedieť, že hrdý maďarský národ s názvom Bratislava v zásade nesúhlasí.

Som poslanec slovenského parlamentu za Slovenskú národnú stranu, ale obraciam sa na vás ako súkromná osoba k súkromnej osobe. Vaše správanie mi takéto oslovenie umožňuje - vy ako „súkromná osoba“ sa nie prvýkrát usilujete zinscenovať politické divadlo v hlavnej úlohe so sebou samým na území krajín susediacich s Maďarskom. A potom sa pred svetom sťažujete, že vaše práva a slobody hrubo pošliapali necivilizovaní Rumuni alebo Srbi. Alebo tentoraz Slováci. Nedovolia Vám ako súkromnej osobe poliať svoje domy benzínom, hodiť škrtnutú zápalku a vrátiť sa naspäť oddychovať do útulnej rezidence v Budapešti.

Pán prezident, zdá sa, že sa Vám páči žartovať s históriou, hoci mnohí rozumní ľudia sa snažia nerobiť to. Keď Slovákom hovoríte, že vaša cesta do slovenského mesta Komárna na počesť odhalenia pamätníka maďarskému kráľovi Štefanovi je vaša súkromnou vecou, že tam idete ako súkromná osoba a chcete si vychutnať všetky príjemné stránky Schengenskej dohody o zrušení hraníc, chápem váš osobitý humor, ale som v menšine. Je len málo ľudí pripravených brať vaše „súkromné cesty“ s humorom. Ak o tom pochybujete, skúste ako súkromná osoba navštíviť v deň Hitlerovho narodenia 20. apríla rakúske mesto Linz. Je to pekné mesto a leží neďaleko. Prečo si nezájsť vo voľnom čase do Linzu práve v tento aprílový deň? Zároveň skúste pozorovať reakcie rakúskych orgánov na takúto exkurziu. Vysvetlite im to rovnako, ako to vysvetľujete teraz Slovákom, že ste prišli iba tak, ako súkromná osoba. Že ste v Linzi už dávno neboli a zašli ste na kávu. Aj so zákuskom, ktoré mal Hitler tak rád. Maďarsko ani tu s tým nemá nič do činenia a húfy náckov s vyholenými hlavami sú tu tiež iba náhodou.

Alebo možno sa vám oplatí zájsť do Sarajeva 28. júna, v deň, keď zavraždili arciknieža Františka Ferdinanda. Aj arciknieža, rovnako ako vy, rád cestoval, aj on často navštevoval „horúce miesta“. Takže aj vy, pán prezident, by ste mohli ako súkromná osoba zájsť do Bosny práve v tento historický deň a pokochať sa tým, aké skvelé výsledky dosiahol civilizovaný demokratický svet v rozštrvení nešťastnej Juhoslávie. Zamysliť sa nad tým, čo znamenal výstrel v Sarajeve pre Maďarsko a Maďarov. A najmä podumať o nasledovnom: aby Gavrilo Princip zastrelil Františka Ferdinanda, arciknieža musel predsa prísť do Sarajeva. Z toho vyplýva, že občas cesty nie sú až takou nevinnou záležitosťou. Najmä, ak si niekto vyberie cestujúceho politika ako krvavú obeť v mene vlastnej svetlej budúcnosti.

Vráťme sa však k Slovensku. Slováci nerozumejú vašim žartom a ja sa vám pokúsim vysvetliť prečo. Vám sa tradične, po starom, zdá, že týmto „butatótom“ stačí precediť cez zuby, že ste „súkromná osoba“, a otázka je vyriešená. Akoby ste nechápali, prečo vás slovenský premiér Róbert Fico tvrdohlavo nazýva provokatérom, a väčšina Slovákov s ním súhlasí. A nielen oni. Aj ja v tomto s Róbertom Ficom stopercentne

SERGEJ CHELEMENDIK

S Maďarmi história žartuje obzvlášť pochmúrne

Otvorený list urazenému maďarskému prezidentovi

súhlasím. Ide o to, že Slováci sú presvedčení, že hlava štátu nie je súkromná osoba nikdy a nikde, dokonca ani po skončení funkcie. Slováci vedia to, čomu z nejakých dôvodov nerozumieme Vy, právnik, bývalý predseda ústavného súdu, vzdelaný človek, ktorý ovláda jazyky. Slováci rozumejú axióme, ktorá znie: prezident nikdy a za žiadnych okolností nemôže byť súkromnou osobou. Túto axiómu zrejme ovládajú všetci na svete, okrem vás. Preto je váš humor taký nepochopiteľný a nepáči sa. Prezident je hlava štátu a každý jeho krok sa vykladá politicky. Len sa pozrite, koľko cestujú bývalí americkí prezidenti a kam cestujú. Samé horúce miesta. Hoci navonok sa zdajú títo „dôchodcovia“ bezvýznamní. Stačí však, aby sa takýto „starký“ pohol z miesta, a celý svet loví každé jeho slovo.

Vy sa, pán prezident, skrývate pod vyzývavým a nie veľmi múdрым slovným spojením „súkromná osoba“ a správate sa ako politik, ktorý provokuje konflikty tam, kde tieto konflikty neboli, pokiaľ ste sa neobjavili vy.

Prečo to robíte? Vysvetlím vám, ako to vidím ja. Ide o to, že na vašej ceste k moci sa objavilo iba 185 voličov - poslancov maďarského parlamentu, hlasy ktorých z vás urobili hlavu maďarského štátu. Pritom týchto 185 hlasov sa zbieralo niekoľko kôl dlho a ťažko. Proti vám hlasovalo 183 poslancov. Takže hlavou štátu ste sa stali vďaka prevahe iba dvoch hlasov. A iba sám Všemohúci vie, akými intrigami boli tieto dva hlasy dosiahnuté. Vaša pozícia je slabá, vážený pán prezident, a o vašej slabosti vedia všetci. Je to celkom odlišná pozícia od tej, akú má slovenský prezident Ivan Gašparovič, ktorý dva razy presvedčivo vyhral celonárodné voľby. Samozrejme, chcete byť silnejší. Alebo aspoň pôsobiť silnejším dojmom. Ak už nie ako prezident, potom aspoň ako súkromná osoba. Dokonca si myslím, pán prezident, že sa opäť chcete stať prezidentom na budúci rok 2010, kedy sú nové voľby. Presnejšie, pokračovať v šťastnom živote prezidenta maďarského štátu, ktorý za nič nezodpovedá, občas podpíše nejaké dokumenty a žije život naplnený rôznymi slávnosťami, ceremóniami a pohodou uprostred svojich krajanov skúšaných krízou. Sú ľudia, ktorým sa takýto život páči - a vy ste, očividne, jeden z nich. Snažíte sa upevniť si svoje postavenie. A ak ste pre Slovákov provokatér, tak pre dnes už známych víťazov budúcich maďarských parlamentných volieb - šovinistické strany Fidesz a Jobbik - ste statočná, bojovná hlava štátu, ktorá nemá strach označovať maďarskú prítomnosť práve tam, kde si ju najmenej želajú. Práve týmto budúcim víťazom sa chcete zapáčiť v nádeji, že budete opätovne zvolený. Svoju predvolebnú prezidentskú kampaň robíte na území susedných štátov - to je hlavný a jediný zmysel Vašich „súkromných“ návštev. Kiež by ste v tejto kampani uspeli, veď nič hrozné sa nedeje. Nie ste prvý, koho napadli takéto obyčajné ľudské želania - posedieť si na prezidentskom mieste ešte jedno obdobie. V parlamentných európskych republikách sa znovuzvolenie prezidentov na druhé obdobie už všeobecne stalo takmer tradíciou. Otázka spočíva v niečom inom. Aká bude ce-

na vašej prezidentskej kampane pre všetkých ostatných? Je nutné, aby ste kvôli vášmu osobnému blahobytu, ktorého vážnosť nespochybňujem, kazili život iným ľuďom, ktorým je vaše prezidentstvo úplne ľahostajné?

Možno so mnou nebudete súhlasiť, ale Maďarsko za posledných sto rokov nemalo príliš veľké šťastie na populárnych a úspešných vodcov. Poznáam len dve výnimky - admirála Horthyho, ktorý rád všade prichádzal na bielom koni - v neposlednom rade preto, že ako adjutant posledného rakúsko-uhorského cisára Františka Jozefa dokonale ovládal jazdecké umenie a s obľubou ho predvádzal pred verejnosťou. Na Horthyho bieleho koňa doteraz nemôžu zabudnúť ulice Košíc. A hoci po druhej svetovej vojne Horthyho neustále pranierovali za spojeneectvo s Hitlerom a označovali ho za fašistu, bol a zostane jediným významným maďarským predstaviteľom dejín minulého storočia, ktorého svet naozaj poznal a pamätá si.

Hneď za Horthym by sa dal spomenúť George Soros, ktorý sa, pravda, zatiaľ maďarským prezidentom nestal. Hoci mohol by. 185 hlasov maďarských poslancov pre človeka jeho rozmerov a schopností nemôže byť prekážkou - a tu by ste mali o čom porozmýšľať.

Existujú aj menej známe mená, ktoré si ešte mnohí pamätajú. Nie som si istý, či to viete, ale v bývalom Sovietskom zväze sa nenašlo mesto, v ktorom by nebola ulica Bélu Kuna. Práve toho „maďarského Lenina“, verného následníka Trockého, ktorý zanechal krvavé stopy v Maďarsku a na Slovensku. Približne 600 zavraždených - to je výsledok červeného teroru Bélu Kuna a jeho maďarskej republiky sovietskeho typu v roku 1919. Keď revolúcia v Maďarsku nevyšla, Béla Kun sa vrátil do Ruska a krvou ruských ľudí zalial Krym, kde doteraz jeho meno spomínajú s rozochvením. Toto sú slová jedného z najkompetentnejších historikov občianskej vojny v Rusku S. P. Melgunova z jeho knihy Červený teror, ktorá bola preložená do viacerých jazykov: „... Na Kryme vrchný veliteľ teroru Béla Kun a jeho komplicka Zemľáčka s podriadenými postrieľali viac než 100-tisíc (!) bývalých vojakov (bielych), ktorým spočiatku bola „udelená amnestia“... A nielen postrieľali, ale aj vešali po desiatkach, po stovkách. Cudzinci, vracajúci sa z Krymu počas červeného teroru, opisovali otrasné výjavy čekistických obetí. Historický bulvár, Nachimovský prospekt, Prímorský bulvár, Boľšaja Morskaja a Jekaterinská ulica boli doslova obvešané hojdajúcimi sa vo vzduchu mŕtvami. Vešalo sa všade: na pouličných lampách, stĺpoch, na stromoch, dokonca aj na pamätníkoch. Ak bol obeťou dôstojník, potom ho vždy vešali v uniforme pri výložkách. Civilov vešali polonahých. V Sevastopoli a na Jalte vynášali ranených a chorých z lazaretov a okamžite ich strieľali... Tých, ktorí náhodou zostali nažive, posielali do koncentračných táborov na severe. Vzápätí nechali obyvateľstvo Krymu vyhľadávať. Takýmto v dejinách ľudstva neslýchanými zverstvami Béla Kun a Rozália Zalkind celkom získali dôveru nemenej krvilačného Trockého...“

Toto uvádza profesor S. P. Melgunov, zdôrazňujúc, že sa nedalo „preliať

viac ľudskej krvi, než to urobili boľševici; nedala sa predstaviť cynickejšia forma než tá, do ktorej bol zahalený boľševický teror. Je to systém, ktorý si našiel svojich ideológov; je to systém plánovitého zavedenia násilia do života, je to taká otvorená apoteóza zabíjania ako nástroja moci, na ktorú zatiaľ ešte nedorástla ani jedna moc vo svete.“

Myslím si, pán prezident, že spolu s profesorom Melgunovom sa zachvejete, keď budete čítať o zverstvách Bélu Kuna, najznámejšieho Maďara sovietskej epochy, ktorého, pravda, nazývali verným leninovcom a šľachetným revolucionárom učebnice, podľa ktorých ste sa možno učili dejiny aj vy.

Ale ako sa vysporiadať s ďalším maďarským vodcom Imrem Nagyom? Tým istým, ktorého dnes vo vašej krajine označujú za hrdinu? Existujú dokumenty, ktoré tvrdia, že Imre Nagy bol jedným zo siedmich Maďarov, ktorí sa zúčastnili na poprave cárskej rodiny v pivnici Ipatjevského domu v Jekaterinburgu v roku 1918. Tu je jeden z týchto dokumentov: Revolucionný komitet pri Jekarinburgskom Sovete Rabočich i Soldatskich Deputatov. Revolúcionný štab Ural'skogo rajona. %Cezvyčajna komissija. Spisok komandy osobogo naznačenija v dom Ipatieva (I.-ogo Kamišl. strelk. polk). Komendant: Gorvat Laons, Fišer Anzel'm, Endelštejn Izidor, Fekete Emil, Naď Imre, Grinfel'd Viktor, Vergazi Andreas, Obl. kom. Vaganov Sergej Medvedev, Pav Nikulin, Gor. Jekatiringurg 18-ogo ijuľa 1918 g. Načal'nik ČK Jurovskij.

Všetkých sedem vojakov, ktorí sú v zozname uvedení a určení veliteľom Jurovským na splnenie rozsudku, boli maďarskí revolucionári z okruhu vojenských zajatcov. Po rusky nevedeli a Jurovskij vraj s nimi hovoril po nemecy. Zástancovia tejto verzie vysvetľujú účasť Maďarov na poprave tým, že v ČK sa vraj báli, že ruskí vojaci na cára a jeho rodinu nebudú strieľať.

Bolo by zaujímavé zistiť, pán prezident, či aj vy považujete Imreho Nagya za maďarského národného hrdinu, a ak áno, prečo? Pretože v roku 1956 vyprovokoval Maďarov na povstanie po tom, ako si vypočul sľuby o pomoci zo Západu? Pretože ho popravili sovietske orgány? Ale veď predsa popravili aj Bélu Kuna v ZSSR - v roku

1938. Nie za masové zločiny na Kryme - vyšetrovatelia NKVD použili na Kuna jeho obľúbený arzenál mučenia, a tak sa Kun priznal k zrade a k spolupráci so všetkými západnými rozviedkami súčasne...

Rituálna vražda cárskej rodiny, na ktorej sa podľa jednej z verzii Imre Nagy zúčastnil, dodala občianskej vojne v Rusku nezvyčajne krutý charakter, ktorý dopustil masové vraždy ľudí, podobné krymskej masacre pod vedením Bélu Kuna.

História kruto trestať provokatérov - je užitočné pripomenúť si to práve teraz, na samom začiatku éry nových vojen v Európe a vo svete.

Vážený pán prezident! Píšem vám tento list, ako všetky svoje články a knihy, po rusky a úprimne mi je ľúto, že si ho nemôžete prečítať v originále. Napriek tomu dúfam, že od Vás dostanem odpoveď. Ako súkromná osoba od súkromnej osoby. Ako slovanský politik od maďarského politika. Chcel by som vás upozorniť pred nesprávnym hodnotením situácie. Môže Vám byť povedané, alebo vy sami môžete prísť k záveru, že nie je nutné odpovedať na list akéhosi slovenského poslanca nejakej Slovenskej národnej strany. Tým viac, že tento poslanec je ruský spisovateľ. Bude to nesprávne hodnotenie. Moje knihy a články sú široko známe v ruskom svete a za jeho hranicami. Sú tu tisíce odkazov na internete, státisíce čitateľov. Aj na Slovensku je veľa čitateľov mojich kníh. Tak veľa, že práve vďaka ich hlasom som sa stal poslancom slovenského parlamentu. Na čo som hrdý. Zato vás, vážený pán prezident, v Rusku a v ruskom svete takmer nikto nepozná. Ba ani na Slovensku o vás nebolo počuť, pokiaľ ste sa nezačali zaoberať provokačnou činnosťou.

Pani história si rada zažartuje o nič menej ako vy a môže to zariadiť tak, že hlavná spomienka na vás a na vašu činnosť bude späť práve s tým, že ruský spisovateľ Sergej Chelemendik vám napísal zaujímavý list na veľmi vážnu tému. A ešte niečo. Prosím vás, aby ste sa neurážali na slovenské orgány, ktoré vás nepustili do Komárna, hoci ste sa odvážne prebili do polovice mosta cez Dunaj, cez záplavu novinárov s televíznymi kamerami. Existuje Rusko, krajina, kde vám ako súkromnej osobe nikto nebude robiť nijaké prekážky, ak sa rozhodnete prísť do Jekaterinburgu a zapáliť sviečku v Chráme na Krvi, postavenom na mieste vyvraždenia cárskej rodiny, jedného z najväčších zločinov v dejinách ľudstva. Bolo by to spravodlivé, mnohí v Rusku by sa o vás dozvedeli a ocenili by tento krok. Rusi vedia odpúšťať, ale nezabúdajú.

Bratislava 23. augusta 2009

Ked' čítam v Kultúre (XII/11, 3Je2009) „Vstup Slovanov do európskych dejín“ podľa Matúša Kučeru, nadobúdám silný dojem, že pán profesor je natoľko slovan-ským vlastencom, až má z toho problémy s európskou geografiou, chronológiou a s náležitými pojmami. Biblický Matúš by mu bol mohol hodne pomôcť a postaviť ho na pevnejšie historické nohy, lenže ten si zase neuvedomil, že starodávne slovenské Bohanstvo, v jeho nepochopení modernou teológiou a vedou prezané na pohanstvo s malým p-, je vlastne len staršou verziou nášho pravoverného Kresťanstva a takto pomýlený nenaviedol obrateného Pavla pri jeho prvej ceste k slovenským Solúňčanom (Thessaloničanom), aby sa ich povypytoval na ich históriu, na ich predkov, na zemepis ich starodávnej slovenskej matickej zeme, na ich zvyky a obyčaje, na ich jazyk a na ich priateľov a nepriateľov. A slovenskí Solúňčania, teda 'Tí-ktorí-mali-intuitívne-poznanie-Božieho Zákona nadzmyslového prechodu', alebo 'Tí-ktorí-poznajú-Boží-Zákon-nadzmyslového prechodu', čiže Sloveni alebo 'Velebníci Valsatého Boha', teda 'Intuitívni-znalci-transcendentálneho-vzostupu' by mu boli dali dôvod aby aj ich chápanie Božieho Slova bolo zakľúčené do stránok jeho epístol ak nie do samotného textu Nového Zákona.

Nestalo sa tak a to dalo profesorovi Kučerovi aj mnohým iným slovenským aj neslovenským dejepiscom dojem, ba i presvedčenie, že v biblických dobách ani Slovenov (predkov dnešných Slovákov) ani žiadnych in jazykovo príbuzných národov jednoducho nebolo, iba ak nejakých bezmenných a zapadnutých v hlbokých močiarioch. Avšak, podľa Matúša Kučeru, „v dobe, keď začalo veľké sťahovanie národov [odkiaľ a kam?] pýtam sa - poznámka C. Hromník]... na rozvalinách starého rímskeho sveta sa začína formovať nová Európa.“ A v tejto novej Európe 6. storočia po Kristu ešte neexistujúcim Slovenom príbuzní „Slovania“, ktorých meno nebolo nikdy predtým zaznamenané „obsadili okolo 20% nášho [cudzieho?] zaiste nie nášho, keď sme ho ukradli iným! - C. Hromník] európskeho kontinentu.“ A tak sa vraj „Slovania“, samozrejme bez Slovenov (Slovákov), lebo tí sa vtedy, teda v tejto divokej fikcii, ešte zo všeobecného 'Slovanstva' nevyčlenili, „stali plnoprávnym partnerom tvorby európskej kultúry a spoločenského života.“ Ktovie, čím mohli do tej európskej kultúry prispieť, keď údaje privádzali za všíviení a zablatení z ich pôvodnej zablatenej a nikde nemenovanej a nespomínanej domoviny, ktorú prof. Niederle na začiatku 20. storočia identifikoval s Pripjaťskými močiami v Belorusku. [s. 1]

Na potvrdenie tohto slávneho močiarového pôvodu, podľa Matúša K, sa títo novoprišielci do civilizovanej Európy, ktorá už poznala, kamenné hrady, opevnené mestá, dláždené ulice, vodné via-dukty, cínové zrkadla a v prievitnom indickom hodvábe oblečené devy, ženy a prostitutky, nazvali sami seba 'Slovanmi' nie v zmysle „lide 'mocní slova, hovořiči'“, ako to (teraz už samozrejme) mýlné (predtým vedecky) vysvetľoval reputovaný český etnológ Váňa, ale 'Slovanmi' v zmysle 'Zablatenci', lebo najvyšpejšia slovánska jazykoveda, ktorá podľa Matúša Kučeru „vychádza z indoeurópskeho základu slovanského jazyka... celkom odložila starý romantický výklad o tom, že v koreni názvu stojí dnešný obsah pomenovania - 'slovo'.“ Táto „moderná jazykoveda“, po storočiach neúnavného pátrania vraj vedecky zistila, že naši „slovanskí“ predkovia „boli ľudia od vody a blata, ľudia z močiarov a bažín, od šírych rovín z okolia rieky Pripjať.“ Lebo naše slová a mená 'Slovo' a 'Slava', na „baltsko-slovanskom pomedzí“ znamenajú „rieka“ a „blato.“ [s. 2] Zrejme, ale podivuhodne Rumania aj Byzantínci sa na toto meno museli ísť vypytovať až na baltsko-slovanské pomedzie, ale nikdy mu neporozumeli a nikdy ho nepreložili v zmysle lutum pre 'blato' a 'bahno'.

Rimanom sa však niet čo diviť, veď oni slovensky ani slovenčine príbuzným jazykom nehovorili, ani mu nerozumeli,

ale ako si vysvetliť, že všetky tzv. „slovanské“ národy, ktoré sa podľa Matúša Kučeru vo svojich pripjaťských plienkach k tomu menu hlásili, jeho význam do čisto-čista zabudli? Nebolo to azda tým, že na komármi zamorenej Pripjati nikto permanentne nežil, len občasní trhovci (targoviči), zaznamenaní ako „Dregoviči“, tade občas po okraji močiarov prechádzali na ceste z Karpatskej kotliny a zo slovenského trhového Haliča smerom na dnešný Minsk a Smolensk a ďalej za Dvinu na severovýchod a všetko, čo tam po nich zostalo, je nepatrný Drahicyn a slovensky znějúce miestne mená typu Jamník, Žabinka a pod. Touto obchodnou cestou sa sem šírili miestnej reči príbuzný slovenský jazyk od Dunaja a z Karpatskej kotliny, čo vytvorilo dojem pochytený Kyjevským mníchom, že tu žili usadení Sloveni. Žiadnych 'proto-Slavjanov' a definitívne nie

CYRIL A. HROMNÍK

Vstup údajných Slovanov-Zablatencov do európskych dejín

žiadnych novoupečených „Slovanov“ z 19. storočia tam nikdy nebolo. Nad voľbou Pripjate ako kolisky tzv. „Slovanov“ krúti hlavou historik Európy Norman Davies (1997), keď píše: „Z nejakého nevysvetliteľného dôvodu Západní učenci milujú odstaviť proto-Slovenov („proto-Slavs“) do najnepravdepodobnejších a najnepohodnejších zo všetkých možných polôh uprostred Pripjaťských močiarov.“ A k tomu dodáva, že v skutočnosti, „nech už boli jej hranice akékoľvek, Slovenská domovina („Slovonic homeland“) ležala na oboch stranách hlavnej prehistorickej cesty,“ na Dunaji. Kto ich tam teda strkal? Strčila ich tam nemecká imperiálna škola historikov, ktorí snívali o možnom Drang nach Osten, a česká šovinistická škola (F. Palacký, L. Niederle, V. Chaloupecký atď.), ktorá týmto spôsobom chcela odstrániť Slovenov (predkov Slovákov) z každému zjavnej náboženskej, kultúrnej i obchodnej pravlasti (nie kolisky!) Slovenov na Dunaji, aby tak vytvorila kolisku tzv. 'kultúrnych', „Slovanov“ v podobe počesťených a „slověnsky“ (nie slovensky!) hovoriacich „Moravanov“ na rieke Morave a na Dunaji. Slovenská Panónia, ktorú Herodotus videl už dávno pred 5. storočím pr. Kr. ako zem slovenskú, im robila potiaže, preto ju čo najskôr nechali zaľudniť Aziatmi.

Na objav Matúša Kučeru, že by Pripjať bola koliskou etnonyma „Slovan“, neprišiel ani prof. Niederle, podľa ktorého všetky tzv. „slovanské“ národy vzišli z „jedného pránároda slovanského, řečí a kultúry téměř jednotné,“ ktorý v predkresťanskej dobe tvoril „svazek jeden, sedící na území omezeném,“ v Pripjaťských močiarioch a blízkom okolí, neďaleko na severovýchod od Karpatskej kotliny. „V takovém kraji“ podľa Niederleho „přirozeně vyrůstal lid povahy a zaměstnání poměrně klidného.“ Tento kraj síce svojich Slovanov uživil, ale nedokázal „zvábiti výbojníka.“ „Slované rostli zde tak klidně, netknuti a neznámi ... bez velkých nebo náhlých změn, ale při tom svoji. Takový byl kraj,“ zhrňuje Niederle, „v němž se nacházela kolébka Slovanů.“ O sto rokov neskôršie Matúš Kučera kladie našich predkov do tej istej kolisky. Nové je len to, že táto kolíska, predtým „klidná“, bola zablatená a ako sa ukáže neskôršie pri popise správania sa k ich zajatcom, krutá a brutálna. Povšimnutiahodné je, že kyjevský Nestor, autor Povesti vremennych let z počiatku 12. storočia, videl korene Rusov, zrejme aby ich vylepšil, na slovenskom trhovisku strednej Európy, na Dunaji medzi Devínom a Vyšehradom, a tam sa ich snažil nájsť aj naozaj renomovaný ruský slavista, Oleg Nikolajevič Truba-

čov, zatiaľ čo Matúš Kučera a iní konzumenti historických falzifikátov slávnej českej „pohádkopiseckej“ školy sa snažia Slovenov (Slovákov) vymazať z ranej histórie civilizovanej Európy a dať im za nedávnych predkov bezmenných 'Zablatencov' z ruských, komármi zamorených močiarov. Rád by som vedel, kto na tých Zablatencov ako prvý prišiel a v akom záujme. Bol to snád' Matúš Kučera? A viedla ho k tomu snaha o rehabilitáciu Balatonu, alebo ide tu len o blatom zamazané československé „pohádkopisectvo“?

Najhoršie na tom je, že v paragrafe, kde sa Matúš Kučera pýta: „...kde sa nachádzala oná pravlast' jednotného Slovanstva“: ako a kedy sa Slovania dostali do tých sídiel, ktoré obývajú dodnes?: a odkiaľ a z čoho pochádza vlastný názov 'Slovania', Sclavina lingus?“, náš dejepisec sa odvoláva na autoritu Pavla Joze-

„hradisko“ vraj bolo „novinka nielen vo fortifikačnej, ale aj organizačnej forme spoločenského života.“ Neviem, či sa tým myslí, že Byzantínci si chodili také čudo technológie okukávať do podunajskej zeme Zablatencov. Kľúčom k tejto záhade by mal byť ruský „gorod“, lebo podľa Matúša Kučeru bola to práve ešte nediferencovaná a neexistujúca „ruština, ktorá si i v pomenovaní 'gorod - mesto' zafixovala cestu takéhoto svojbytného vývinu.“ Keby to bolo pravda, ruština by sa bola musela vyvinúť na strednom Dunaji, kde by sa aj slovo gorod bolo namincovalo, pretože na Pripjati takých kamenných gorodov ani hradísk niet. A prečo neísť priamo za slovenským 'hradom', ktorý je ďaleko bližšie ku 'hradisku' než ruský 'gorod'? Teraz je na archeológoch, aby v bažinách Pripjaťských močiarov našli kameňolomy a

spracované kamene, na ktorých by sa boli ešte nepomenovaní 'Zablatenci' naučili budovať hradiská a kde by sa dodnes mali nájsť staroveké kamenárske tradície. Iným národom v krajinách obdarených kameňmi trvalo stáročia alebo aj tisícročia, než sa takému umeniu priučili. Nie však Zablatencom! Veď tí boli hneď takí vzdelaní a vedecky založení, že na riešenie vážnych otázok „života i budúcnosti“ potrebovali „slovraty.“ A v riekach, na ktoré len pred pár rokmi prišli, hneď našli „vily i ďalšie božstvá,“ čo v iných, teologicky vyspelých, kultúrach obyčajne bolo záležitosťou tisícročí.

V tejto vidine bez historického odkazu a logickej následnosti Matúš Kučera sequestruje pre jeho novoprišlých Zablatencov/Slovanov všetky stredoveké mestá, pretože „všeličo v Európe vyrástlo na antických základoch. Stredoveké mesto však nie.“ A to kategoricky „nie“, lebo celý obchodný svet, vrátane „židov[ských] kupe[ov],“ až do „sťahovania národov“ a do príchodu Zablatencov/Slovanov na Dunaj, nemal ani len poňatia o „Novom meste,“ ktoré „vyrastá ako produkt nových tovarovo-peňažných vzťahov, ako miesto slobodného trhu, kde sa stretávajú všetci, čo majú niečo na predaj, na kúpu, na výmenu.“ Zrejme pred týmto monumentálnym pokrokom v ekonomickom myslení Zablatencov/Slovanov indickí obchodníci bronzovej doby 3000 rokov pr. Kr. sa na tzv. trhoch stretávali bez tovaru na predaj, na kúpu a na výmenu a hlavne bez „tovarovo-peňažných vzťahov.“ S touto absolútne originálnou teoreomou „slobodného trhu,“ zrejme vyšpekulovanou už na Pripjati, kde obchodníci Stredomoria, Líbye, Blízkeho Východu a Ázie „obchodovali len zriedka,“ Zablatenci-Slovania urobili na Dunaji taký ekonomický „poprask“ a nadobudli takú vojenskú silu a najmä obratnosť „v boji pri vode a vo vode“ (zrejme dedičstvo z Pripjate!), Matúš Kučera mlčí o tom, že onedlho nato si potulné tlupy avarských banditov na koňoch bez opýtaní nárokovali právo prespávať zimu v posteliach žien a dcér zablatených slovanských vynálezcov a budovateľov európskych stredovekých miest.

Môže sa dejepis tohto druhu brať vážne?

Podľa Matúša Kučeru Hradisko, pôvodne nazývané „gorod“ podunajskými Rusmi, o ktorých sa však žiadny rano-stredoveký prameň nezmieňuje, bolo centrom slovansko-zablateneckých miest. Kto však v tých mestách žil, keď podľa Matúša Kučeru jeho „Slovania“ boli „dedinčania“ a urbanizovaní „Byzantínci ...[sa] obdivujú, ako si Slovania

nažívajú v svojich dedinách.“ Preto ani neprekvapuje, že žiadne z dnes známych starých miest nemá vo svojom centre ranostredoveké hradisko alebo „gorod.“ Zato všetky dnes známe zrúcaniny starovekých hradísk alebo gorodov, ako napríklad Čingov pri Tomašovciach na Spiši, Pobedim pri Trenčíne, atď., sa ocitajú v opustených samotách, ďaleko od ekonomicky výhodných pozícií, kde stoja tie najstaršie slovenské mestá. A to azda najstaršie hradisko na Dreveníku má orientáciu svojich stavieb „s dlhšou osou v smere sever-juh,“ čo identifikuje toto hradisko-gorod skôr ako stavbu náboženskú než stavbu komerčnú alebo obrannú. Dokonca aj špecificky „kultová stavba“ tam archeológmi identifikovaná je tiež juh-sever orientovaná, čo nie je bežná slovánska, ale celkom iste dravidido-slovanská orientácia.

A tu treba vysvetliť etymológiu slova 'gorod', ktorým sa Matúš Kučera pokúša dokázať zablatenecko-ruský alebo „slovanský“ (slovo z 19. storočia!) pôvod vraj stredovekých hradísk na podunají a na naddunajskom a poddunajskom Slovensku. Slovenská i ruská ohrada môže byť odvodeninou od slova hrad a hradisko, ale hradisko a ruské gorod pre 'mesto' je len druhotne späté s ohradou, pretože centrom každého goroda a každého hradiska bol chrám alebo aspoň kaplnka obkolesená kamennou alebo drevenou ohradou, a takej svätyni sa v dravidskej tamilčine hovorí gorru-danam, čo je bezpochybným zdrojom ruského gorodu a slovenského hradiska. Prípad Hradiska na Čingove, ktoré ešte aj po dobe Slovenskej Maravy (10. stor.) bolo osídlené mníškami klariskami, poukazuje celkom jasne a bezpochybné na eklesiastický účel a použitie slovenských hradísk-gorodov. V tomto krátkom článku niet miesta na vysvetľovanie, prečo by slovenské a ruské slová hradisko a gorod mali mať dravidský pôvod, ale čiastočná evidencia toho je už dostupná v mojich publikovaných článkoch a plná argumentácia je obsiahnutá v obsiahlej knihe Sloveni a Slovanskó: Velebníci Vlasatého boha na horizonte histórie (ca. 3200 pr. Kr. - 907 po Kr.).

Celkom zjavne nepresvedčený vlastnou argumentáciou o príseleckom zablatenom „slovanskom“ pôvode stredovekých miest a o hrdinskó-dobyvačnej náture (schopnej „nepriateľovi pekne z chrbta stiahnuť kožu, napichnúť ho v rozkroku cez celé vnútornosti a vystaviť na takto napichnutý kôl: zajatca“) pripjaťských ovečiek prof. Niederleho a jeho „Slovanov,“ Matúš Kučera potom preskočí nejakých 1200 rokov dopredu a kopírujúc do značnej miery Dvorníkov scenár pre 6. storočie, tvrdí, že „ešte v 18. storočí sa hranica slovanského sveta začínala na brehoch Baltu“ a cez nemecký Kolín, Magdeburg, Regensburg, ruský Linz, Viedeň a „cez Alpy prišla až do Terstu,“ na Jadrane a potom cez Balkán „až do stredu Grécka.“ Takto delimitovaná „slovanská“ zem od Uralu k Baltu, Hamburgu a Jadranu zaiste nemohla reprezentovať 20% Európy, ale skôr 40 alebo aj cez 50%, i keď presný rozmer jej rozlohy nie je ľahko nájsť, lebo Rusi sa chcú tváriť, že sú Európanmi od Kaliningradu až po Vladivostok a také štatistiky zamlčujú. A toto je vraj „výsledok slavistického bádania ako celku,“ berúc do úvahy osadné názvy, jazykové výpožičky, historickú lingvistiku a archeológiu - len božechráň nie pravdivú historickú a onomastickú evidenciu!

A to je závažné, berúc do úvahy, že autorom tejto nezmyselnej postulácie je jeden zo 60 renomovaných slovanských dejepiscov! Píšem 'slováckych', lebo Slovania musia mať 'slovanských' a Slováci 'slováckych' „pohádkopiscov“, zatiaľ čo Sloveni urobia lepšie, ak sa budú spoliehať len na slovenských a slovenskú históriu chápujúcich cudzích historikov.

Že sa tu nejedná o žiadne multiodborové vedecké bádanie, ale len o „pohádkopisectvo“ je potvrdené záverom, že „etnické označenie Slovania-Slovan“ ...ešte stále „čaká na svoj ďalší výklad, ...nech je už jeho pôvod akýkoľvek.“

(Pokračovanie na 11. strane)

Gorazd už pred príchodom vierozvestov Konštantína a Metoda do našej krajiny, kráľovstva Slovenov, študoval na latinských školách, čo mladého vzdelanca predurčilo, aby sa stal blízkym spolupracovníkom a poradcom pre veci slovenské obom vierozvestom, ako Konštantínovi, tak aj Metodovi. Bol ich vzorným učeníkom a rozhodne hodnoverným informátorom či poradcom, pretože dokonale ovládal staroslovenský, latinský, ale dostatočne aj grécky jazyk, ako aj ich literatúru. To ho predurčilo aj na to, že radil a pomáhal aj pri tvorbe staroslovenského písma - hlaholiky. To určite dokazuje aj fakt, že je množstvo hlavne západoslovenských termínov v tomto staroslovenskom písme. Nuž nečudo, že bol aj v skupine slovenských učeníkov, Slavomíra, Klimenta Nitrianskeho, Nauma a ďalších, ktorých v Ríme biskupi Formos a Gauderich vysvätili spolu aj s Metodom za kňazov. Práve v Ríme sa Gorazd zbližil so Slavomírom, s ktorým po návrate na Slovensko boli v nepretržitom kontakte a v ich debatách sa snažili nájsť cestu, ako vylepšiť vyučovacie metódy a obohatiť čo najviac vedomosti ich študentov aj v ostatných spoločenských vedách, no a zároveň ich aj viesť k úprimnej láske k slovenskej krajine a jej ľudu.

Gorazd sa narodil v rodine slovenského vladkyu z Gorazdova v obci Mučeniky (dnes Močenok), neďaleko Nitravy. Táto obec bola obývaná už od čias neolitu a Sloveni ju obývali od samého počiatku ich príchodu do oblasti medzi Karpatmi a Dunajom. Do jej lokality dodnes patrí chotárna časť Gorazdovo. Archeológovia objavili v tejto lokalite hroby Slovenov z 9. až 12. storočia. Silná koncentrácia Slovenov v celej tejto oblasti, ale aj v celej oblasti Nitravy predurčila túto na vytvorenie včasnofeudálneho štátneho útvaru, z ktorého vzniklo neskôr kniežatstvo Nitrava. Gorazd bol určite reprezentantom Slovenov v ich cirkevnej oblasti pred príchodom Konštantína a Metoda. Gorazd bol prasto vynikajúcim cirkevným a kultúrnym, ba definitívne špičkovým organizátorom na európskej úrovni. Preto nečudo, že sa stal všestranným poradcom vierozvestov Konštantína a Metoda od počiatku, od tvorby slovenského písma až po najvýznamnejšie preklady zo Svätého písma do jazyka Slovenov. Rozmýšľal ako Grék, ale miloval a lipol na svojej dedovizni.

Keď Slavomír po nevidanej porážke Bavorov-Frankov odovzdával svoju kráľovskú hodnosť Svätoplukovi za nesmiernych ovácií ľudu a šľachty, po jeho boku stál aj kňaz Gorazd, ktorý v tom čase vykonával funkciu hlavy v slovenskej cirkvi, zastupujúc arcibiskupa Metoda, ktorého Bavori väznili.

Slavomír sa obrátil k nemu a povedal:

„Som nesmierne dojatý všetkým, čo sa v poslednom čase okolo mňa udialo. To všetko poznačilo definitívne celý môj nasledujúci život, ale som prenesmierne rád, že môžem teraz znova odovzdať všetky moje schopnosti kňaza do tvojich služieb, priateľ môj, drahý Gorazd. A vrúčne vďačím Všemohúcemu Trojjedinému Bohu za túto nesmiernu poctu, ktorou ma obdaril. Od tejto chvíle som znova Jeho a tvoj služobník.“

Keď toto povedal, objal Gorazda so slzami lásky a vďaky v očiach.

Gorazd mu na to odpovedal:

„Tak ako ty, aj ja som len služobník Všemohúceho Boha, a tak teda prosme Ho obaja spolu v našich modlitbách, aby nám čím skôr navrátil nášho milovaného a pre nás všetkých drahého a prevzácneho arcibiskupa Metoda, lebo ho odtiaľ, po tom všetkom, čo sa okolo nás deje, budeme ešte viac potrebovať, ako sme ho potrebovali doteraz.“

Nuž a do času, kým nám ho Všemohúci navráti, prosím ťa, brat a priateľ môj predrahý, pomôž mi pri tejto zodpovednej a preťažkej práci. Spoločne aj s ostatným klérom a diakonmi musíme teraz všetky naše sily a schopnosti vynaložiť, aby sme vieru v Pána a lásku k domovine a jej ľudu v našom národe upevnili. Pevne verím, že aj naši župani nám budú v tejto práci

TIBOR KOVALIK

Svätec Gorazd

ci nápomocní, na čele s našim novým kráľom Svätoplukom.“

Obrátil svoj zrak na Svätopluka a zadíval sa mu priamo do očí a svoj zrak z jeho tváre hodnú chvíľu nespustil. Svätopluk sa taktiež díval do Gorazdovej tváre a jeho očí a potom sa na jeho tvári objavil slabý úsmev a zároveň obrátil tvár k ľudu, ktorý neustále tleskal a volal im všetkým na slávu.

Po ukončení veľkolepých osláv tohto neuveriteľného víťazstva nad vojskami Franskej ríše, Svätopluk sa stal jediným vládcom celého slovenského kráľovstva. Pretože jadro tejto ríše malo už skoro 400 tisíc obyvateľov, rozhodol sa zväčšiť jej permanentné vojenské jednotky na 30 000 mužov.

Vieme dobre, že jednou z príčin franských výprav a útokov na Svätoplukovu ríšu bola snaha osamostatnenia sa staroslovenského kléru od kontroly Frankov. A tak Ľudovít Nemec sa ešte tri razy pokúšal svojimi vojskami poraziť kráľa Svätopluka, ale nepodarilo sa mu to. Naopak, Svätopluk jeho útoky nielen odrazil, ale pokorené nemecké vojská zahnal späť do ich ríše. Zároveň poslal svojich poslov do Ríma so žiadosťou, aby pápež okamžite zariadil prepustenie arcibiskupa Metoda z väzenia a zariadil jeho návrat do do ríše Slovenov.

Takto sa teda cez Svätopluka pápež Ján VIII. dozvedel o Metodovom uväznení. Svätý Otec okamžite požiadal Karolmana, aby ihneď oslobodil Metoda a umožnil mu jeho činnosť v ríši Slovenov a v ostatnej Panónii. Taktiež vyslal biskupa Pavla z Ancony ako svojho legátu ku kráľovi Ľudovítovi Nemcovi, aby bránil práva Ríma a panónskej cirkvi a okamžite uviedol Metoda späť do jeho arcibiskupského sídla pod ochranu kráľa Svätopluka. Bavorským biskupom pohrozil vyobcovaním z cirkvi, ak ho okamžite neprepustia na slobodu. Freizinskému biskupovi Annonovi prikázal, aby sa ihneď dostavil do Ríma vo veci previnenia voči pápežskému legátovi arcibiskupovi Metodovi. Na nešťastie však, aby odstránil predmet sporu medzi bavorskými biskupmi a Metodom, pápež Ján VIII. zakázal používať slovenský jazyk pri bohoslužbách, ale dovolil v ňom čítať state z Písma svätého a vyučovať ľud po slovensky aj počas bohoslužieb.

Po stretnutí so Slavomírom a Svä-

toplukom v Bratislav grade sa Gorazd vrátil do Nitravy, Metodovho arcibiskupského sídla, kde pokračoval v riadení tohto a celej slovenskej cirkvi za Metodovej neprítomnosti. I keď to bola práca navyše, lebo pokračoval vo vyučovaní na Zoborskom učilišti a taktiež v Koceľovom učilišti na Blatno grade. Ba z času na čas aj na Devín grade a Bratislav grade. Jeho stretnutia so Slavomírom boli pravidelné a vždy veľmi zaujímavé.

Aj teraz kráčali spolu po pešinke popri Dunaji medzi Bratislav gradom a Devín gradom. Debatovali zrejme o niečom veľmi dôležitom, lebo si pomáhal gestikulovaním oboma rukami. Znezhady ich v debata prerušil zúfalý výkrik a keď obaja obrátili tváre smerom, odkiaľ tento výkrik zaznel,

videli, ako mladý chlapec padá z vysokého topoľa a jeho telo sa odráža od konárov, až nakoniec padlo do vysokej trávy pod stromom. Obaja sa okamžite rozbehli k tomu miestu. Aj v neďalekom domčeku sa otvorili dvere a mladá žena z nich vybehla s výrazom zúfalstva a hrôzy na tvári a bežala rovnakým smerom. Obaja kňazi si pokľakli k nehybnému telu chlapca, ktorý mal oči zatvorené a zdalo sa im, že ani nedýcha. Mohol mať okolo desať až jedenásť rokov. Gorazdovi s nesmiernou rýchlosťou prebiehali myslou otázky, čo robiť, ako chlapcovi pomôcť. Zároveň prosil Boha, aby mu vnukol spôsob, akým by ho mohli zachrániť. Pozeraúc na jeho nehybnú tvár a jeho hrud', ktorá neprejavovala žiadne známky života, uvedomil si, že musí ihneď niečo podniknúť. Odrazu sa zohol, nasal do plných pľúc vzduch a otvoril chlapcove ústa, priložil na ne svoje a všetok vzduch nasilu vdýchol do chlapcových pľúc. Toto zopakoval niekoľkokrát. Zároveň pravou rukou jemne stláčal chlapcov hrudník. Slavomír pozoroval oboch, Gorazda aj chlapca, a odrazu vykrikol:

„Už dýcha!“

Gorazd, ktorý bol plne zabratý do svojej aktivity, si ani nevšimol, že chlapcova hrud' sa začala pomaly pohybovať. Keď počul výkrik Slavomíra, prestal a videl, že chlapcove oči sa pomaly otvárajú a z úst mu vychádza slabý ston. Aj žena, určite chlapcova matka, s úžasom pozorovala oboch kňazov a chlapcovu tvár a neustále šeptala:

„Synček môj drahý,“ no a potom aj jej vyškľabo z úst: „Skutočne, už dýcha.“

Chlapec pomaličky otočil tvár a s námahou zašepkal:

„Mamička!“

Obaja, Slavomír aj Gorazd, preskúmali celé chlapcove telo a zistili, že nič nemá zlomené. Zdalo sa, že až na niekoľko malých škrabnutí od konárov je celkom v poriadku. Pomaličky ho teda posadili a s úsmevom na perách povedali obaja naraz mladšej žene vysvetlili, že jej synáček mal len vyrazený dych a že je v poriadku preto, lebo Pán Boh bol na jeho strane pri tom nešťastnom páde. Že je samozrejme trochu v šoku, ale ten skoro pomíne.

Ona s úžasom v očiach, z ktorých jej stekali slzy bolesti premiešané so slzami radosti, hladkala jemne chlap-

covu tvár a nesmierne im ďakovala, že vzkriesili jej milovaného synčeka.

Príhoda sa rýchlo rozniesla medzi ľuďmi a natrvalo poznačila oboch kňazov. Ľudia hovorili, že obaja sú schopní robiť malé zázraky a dokonca aj vzkriesiť ľudí. Obaja však iba skromne reagovali, že to nie oni, ale dobrotivý Boh zachránil chlapca, že oni len pomohli realizovať Jeho vôľu.

Keď sa vrátili do Bratislav gradu, zistili, že ich tam čaká posol. Bol to posol, ktorého k nim poslal knieža Koceľ z Blatnogradu. Ten im oznámil, že arcibiskupa Metoda prepustili z väzenia a na ceste do Nitravy sa zastavil u Koceľa na niekoľko dní a potom bude pokračovať v ceste. Dobrá novina ich nesmierne potešila, no Gorazd sa musel ihneď so Slavomírom

rozlúčiť. Musel sa ponáhľať, aby bol v Nitrave, keď tam príde Metod a aby ho mohol patrične privítať.

A skutočne, Gorazd, ktorý veľmi dobre a profesionálne riadil biskupstvo Nitravy za Metodovej neprítomnosti, pripravil pre Metoda okázalé privítanie. Veď nakoniec Metod bol jeho milovaným učiteľom. Teraz už len netrepežlivo čakal na jeho príchod, ale tiež na možnosť vyjadriť mu odanosť a hlbokú vieru v jeho učenie o trojjedinosti Božej.

Sedel na Nitrava grade a cez oblok pozoroval krajinu pred ním. Ťažké mraky sa prevažovali nad celou krajinou od západu na východ. Chladný vietor, ktorý ich hnal po oblohe, prenikal aj do miestnosti. Búrka, ktorá visela vo vzduchu, mohla každú chvíľu prepuknúť. Veru neveštala nič dobrego. Gorazd sa chvel od chladu, ale pravdepodobne aj od vzrušenia, a preto prosil vo svojej modlitbe milovaného Boha, aby pomohol nielen jemu, ale aj celej milovanej krajine a ľudu zvládnuť a prekonať túto nedobрую situáciu a aby ona urobila čo najmenej škôd. Pohrúžený do modlitby odrazu zbadal Metodov sprievod, ako sa približuje k chrámu. Rýchlo sa ponáhľal a pred vchodom do chrámu si pred Metoda pokľakol:

„Predrahý môj učiteľu, ja Gorazd, tvoj pokorný služobník, ťa vítam doma v tvojej diecéze, z ktorej ťa nehodní franskí nepravníci nasilu odvliekli do väzenia.“

Vzal Metodovu ruku a pobožkal ju. Potom pokračoval:

„Som prenesmierne šťastný, že znova stojíš na jej pôde, tak ako je šťastný aj všetok tvoj ľud, ktorý ťa hlbokou láskou miluje.“

Metod ho pozdvihol, objal a povedal:

„Som presvedčený, že si urobil všetko, čo bolo v tvojich silách, aby môj milovaný ľud pokračoval v pravej viere. Vďaka ti, synu moj drahý, za všetko. A teraz pôjdeme spolu do chrámu vzdať vďaka Všemohúcemu, ktorý nás neopustil.“

Po pobožnosti arcibiskup Metod oznámil Gorazdovi, že v Nitrave nebude dlho, lebo ho kráľ Svätopluk povolal do Devín gradu, kde on teraz sídli a že by bol nesmierne rád, keby Gorazd šiel s ním. Nuž a tak po niekoľkých dňoch, počas ktorých si musel Metod oddýchnuť, lebo bol unavený nielen z dlhej cesty z miesta jeho väzenia cez Blatnograd do Nitra-

vy, ale aj zo samotného dlhého väzenia, počas ktorého sa bavorskí väzníci k nemu nesprávali práve ľudsky. Gorazd ho počas odpočinku v Nitrave podrobne oboznámil do detailov so všetkým, čo vykonal počas jeho neprítomnosti.

Nakoniec sa vydali spoločne na cestu do Devín gradu.

Na ceste ich sprevádzalo aj niekoľko županov so svojimi sprievodmi. Zrejme správa o návrate Metoda a o ich ceste do Dowiny (obce Devín) a na Devín grad sa rýchlo rozšírila medzi ľuďmi, a tak ich po celý čas, keď prechádzali usadlosťami, pozdravovali zástupy ľudu, volali im na slávu a všade ich aj obdarovávali kvetinami. Vo väčších usadlostiach museli aj zastáť, lebo ľud chcel počuť príhovor ich milovaného arcibiskupa Metoda. Niekedy ľudia chceli počuť aj otca Gorazda. A tak ich cesta trvala oveľa dlhšie, ako pôvodne predpokladali. Vôbec im to však neprekážalo, lebo takto mohli pokračovať v šírení viery v Trojjediného Boha a upevňovať slovenský ľud v kresťanskej viere.

Po príchode do Bratislav gradu ich čakalo ďalšie prekvapenie. Pred bránami mesta ich čakali obrovské zástupy nadšených obyvateľov, ktoré zorganizoval Slavomír na ich privítanie a na ich počesť. Ováciám nebolo konca. Nakoniec Slavomír oboma rukami dal znamenie a davy pomaly utíchli. Mladé devy v ľudových krojoch s prekrásnymi kyticami kvetov obštúpili prichádzajúcich a nakoniec otec Metod predstúpil pred Slavomíra a množstvo ľudu za ním a zdvihnutím ruky pokynul, že chce prehovoriť. Nastalo hrobové ticho. Metod, na ktorého tvári sa zračilo hlboké dojatie, ale aj nesmierny výraz lásky, prehovoril:

„Predrahý Slavomír a predrahý môj ľud slovenský! Ani si neviete predstaviť, ako som nesmierne rád, že som znova medzi vami. Chýbali ste mi veľmi, keď som vás nie z vlastnej vôle musel opustiť. Z Božej milosti ste sa stali totiž nielen Jeho, ale aj mojím predrahým ľuďmi. Ďakujem vám, skutočne, nesmierne vám ďakujem za vašu vieru vo mňa a za vašu lásku. Sľubujem vám, že vás nesklamem. Urobím všetko, čo je v mojich silách, aby ste sa stali verným stádom Božím a ja budem vašim oddaným pastierom až do môjho posledného dňa na zemi. Nech vás Boh žehná a prosím Ho, aby žehnal aj mňa.“

Po týchto slovách urobil veľké znamenie kríža, požehnal zástupy oddaného ľudu, ktorý znova začal volať na jeho slávu.

Ovácie trvali dlho, no nakoniec obaja dojatí svätci museli pokračovať v ceste na Devín grad, kde ich očakával kráľ Svätopluk. Ten prijal arcibiskupa Metoda a samozrejme aj Gorazda veľmi okázalo na nádvorí Devín gradu v spoločnosti všetkých svojich veľmožov a oznámil všetkým prítomným, že poveruje Metoda správou všetkých kňazov a všetkých kostolov v jeho kráľovstve. Zároveň oznámil všetkým prítomným, že odtiaľ sa sídlom arcibiskupa Metoda stáva Devín grad, sídlo Svätoplukovo, a Metod jeho osobným dušpastierom. Riadením biskupstva v Nitrave poveruje Gorazda do času, kým na Nitravu nevymenujú nového biskupa.

Po ukončení reči pozval všetkých prítomných na oslavy Metodovho návratu v priestoroch Devín gradu.

Keď vo Verone stretol východo-franský kráľ Ľudovít Nemec pápeža Jána VIII., ten ho požiadal, aby

Kresba: Tibor Kovalik

okamžite začal vyjednávať o mieri so Svätoplukom. Ľudovít Nemec nakoniec pod tlakom pápeža prisľúbil, že tak vykoná. Nuž tak sa aj stalo. Svätopluk vyslal svojich legátov pod vedením kňaza Jána z Benátok do Forchheimu a títo nakoniec uzavreli v Svätoplukovom mene mier s Ľudovítom Nemcom a jeho synmi Karolmanom a Ľudovítom. Samozrejme, stalo sa tak pod nesmiernym tlakom zo strany Bavorov a stálo to Slovenov mnoho. Svätopluk musel uznať zvrchovanosť Franskej ríše a cisárovi musel platiť poplatok pod podmienkou, že cisár a jeho synovia sa zaviazujú neútočiť viac na Slovenské kráľovstvo. A tak nadobudnutý pokoj nakoniec umožnil Svätoplukovi postupné obsadzovanie susedných krajín obývaných slovanskými kmeňmi.

Stav pokoja pomohol Svätoplukovi rozšíriť kráľovstvo, a tak sa stalo skutočne nevidane veľkou a silnou Slovenskou veľríšou. Medzi obsadenými územiami boli na západe kraje obývané českými kmeňmi, na severe veľká časť dnešného Poľska až za Krakov, na juhu prakticky celá Panónia až za Goricu na juhozápade a taktiež do nej patrili aj Kocelov Blatnohrad a územie dnešného Slovinska. Na východ ríša siahala až za Užhorod. Svätopukovo kráľovstvo sa stalo najväčšou Sloveskou ríšou v celej našej histórii a jedným z najsilnejších a uznávaných kráľovstiev vtedajšej Európy.

Roku 876 syn Ľudovíta Nemca Karolman porušil pakt o neútočení a napadol Svätoplukovu ríšu. No Svätopluk jeho vojsko úspešne odrazil a vyhnal zo svojho kráľovstva. Veľkým problémom sa taktiež stali spory medzi arcibiskupom Metodom a bavorskými kňazmi, ktorí po Svätoplukovej dohode s Ľudovítom Nemcom začali znova pôsobiť čiastočne aj na slovenskom území, ohľadom používania slovenčiny ako liturgického jazyka. A tak nakoniec Svätopluk vyslal kňaza Jána z Benátok so svojím posolstvom o spomínaných sporoch k pápežovi Jánovi VIII. do Ríma, aby ho o nich informoval. Pápež vo svojej odpovedi nazval Svätopluka „najmilším synom“ a oznámil mu, že povoláva arcibiskupa Metoda do Ríma. Zároveň poslal arcibiskupovi list, v ktorom ho

požiadal, aby okamžite prišiel do Ríma, lebo sa chce z jeho vlastných úst presvedčiť o pravdivosti jeho učenia.

A tak na žiadosť pápeža sa arcibiskup Metod vybral na cestu. Kráľ Svätopluk tam spolu s ním vyslal svojho veľmoža Zemežizňa s prosbou, aby Svätý otec prijal Svätoplukovo kráľovstvo pod ochranu Apoštolskej stolice svätého Petra. Spolu s nimi však Svätopluk poslal aj bavorského kňaza Wichinga, aby ho pápež vysvätil za nitrianskeho biskupa, a to aj napriek nesúhlasu arcibiskupa Metoda, ktorý považoval za svojho samozrejmeho nástupcu v Nitrave kňaza Gorazda. Toto nešťastné Svätoplukovo rozhodnutie, ktorým chcel zmierniť napätie medzi ním a Bavori, a tak získať čas na rozšírenie a upevnenie absolútnej kontroly nad všetkými okolitými slovanskými kmeňmi, zapríčinilo počiatok tragédie celého staroslovenského kňazstva.

Pochopiac Svätoplukove snahy o prevzatie úplnej kontroly aj nad cirkvou v Slovenskej ríši, k čomu mu mal taktiež slúžiť Wiching, ktorý nenávidel Metoda a z praktických dôvodov nadbiehal Svätopukovi aj nekritickým akceptovaním jeho mnohoženských chýtok, arcibiskup Metod sa rozhodol, že jeho cesta do Ríma povedie cez Nitravu. Potreboval totiž okamžite upozorniť Gorazda na nečakaný vývoj udalostí a zároveň prediskutovať s ním možnosti, ako ďalej v danej situácii.

Gorazda príchod Metodovej skupiny do Nitravy vôbec neprekvapil. Naopak, predpokladal, že arcibiskup Metod tak učiní, lebo tušil, že sa niečo deje, keď bavorskí kňazi, ktorých pomaly pribúdalo, bránili Slovenom používať staroslovenčinu v liturgii, ako len mohli. V rozhovore s Metodom mu potvrdil svoju úplnú oddanosť a zároveň prisľúbil Metodovi, že v spolupráci s niektorými slovanskými kňazmi urobí všetko, aby oslabil snahy bavorských kňazov, ale aj Svätoplukove snahy o kontrolu nad cirkvou počas Metodovej neprítomnosti.

Arcibiskup Metod uspokojený Gorazdovým stanoviskom sa teda vydal na juh, do Ríma. Cestou sa ešte zastavil na Blatngrade, kde ho aj knieža Kocel ubezpečil o jeho lojalite a plnej podpore.

V Ríme si pápež Ján VIII. vypočul Metoda a znovu schválil slovenský ja-

zyk, ktorý zaviedol ako liturgický jazyk Konštantín Filozof. V listine „Industriae tue“, ktorú poslal pápež kráľovi Svätoplukovi, mu oznamuje, že prijíma jeho kráľovstvo pod svoju ochranu a tituluje Svätopluka „slávny panovník“, „milovaný“ a „jediný syn“. Samozrejme, tieto titulovania v kuriálnom štýle boli nesmierne dôležité z hľadiska politického dosahu. Ďalej v listine píše, že pred komisiou biskupov vypočul arcibiskupa Metoda a zistil, že Metod „je vo všetkých cirkevných náukách pravoverný a v službách cirkvi prospešný“, „preto mu potvrdil pápežské privilégium jeho arcibiskupstva a prikázal Svätoplukovi, aby ho prijal ako vlastného pastiera. Wichinga na Svätopukovu žiadosť vysvätil za biskupa, ale ho podriadil cirkevnej autorite arcibiskupa Metoda. To sa Wichingovi samozrejme nepáčilo a čakal len na príležitosť, aby mohol túto situáciu pozmeniť. Pápež zároveň požiadal Svätopluka, aby mu so súhlasom Metodovým poslal do Ríma ešte ďalšieho kňaza vyvoleného na vysvätenie za biskupa pre iné mesto v Slovenskej ríši. Takto by umožnil arcibiskupovi Metodovi vysvätiť, ak to bude potrebné, so svojimi dvomi biskupmi ďalších pre iné miesta, ak to bude vyžadovať situácia. Zároveň znova schválil slovenský liturgický jazyk zavedený Konštantínom Filozofom, ale Svätoplukovi dovolil, ak by chcel, že môže žiadať, aby pre neho a jeho veľmožov vykonávali Božie služby v latinskom cirkevnom jazyku.

Ján VIII. po Metodovi poslal kráľovi Svätoplukovi zbierku kanonického práva ako cirkevný zákonník pre celé územie Slovenskej ríše. Zároveň pápež prisľúbil Metodovi, ktorý sa sťažoval na Wichingove kritiky voči slovenskej liturgii a vôbec voči slovenskému kňazstvu, že Wichinga potrestá.

Listinu pápeža Jána VIII. o potvrdení Metoda ako arcibiskupa dal Svätopluk verejne prečítať na zhromaždení slovanských kniežat.

Gorazd, ktorý bol po celý čas odstraňovateľom trečích plôch medzi Metodom a Svätoplukom, aj teraz uvažoval, ako celú situáciu vyriešiť. Vedel, že jednou z príčin trečích plôch bola Svätopukova neschopnosť odstrániť z mysle pohanský mnoho-

ženský návyk, ktorý arcibiskup Metod neustále kritizoval, čo samozrejme Svätopluka dráždilo. Bavorskí kňazi tieto Svätoplukove slabiny zámerne prehliadali, aby si ho čím viac získali na svoju stranu, čo sa im aj dosť darilo. Preto Gorazd využil príležitosť, keď všetci poprední kňazi a učители ako Kliment Nitriansky, Slavomír, Naum a ďalší boli v učilišti na Zobore a pozval ich na stretnutie spolu aj s niekoľkými kniežatami, ktoré boli prave v tom čase v Nitrave. Na tomto stretnutí všetci spoločne uvažovali, ako čo najlepšie vyriešiť problém s Wichingom. Nakoniec došli k záveru, že najlepšie riešenie bude, ak nepovolí a prinúti Wichinga a ostatných franských kňazov rešpektovať Metoda ako ich nadriadeného. Zvlášť teraz, keď aj sám Svätý Otec potvrdil znova slovenskú liturgiu a Metoda ako arcibiskupa a svojho legáta pre celú Slovenskú ríšu.

Keď byzantský cisár Basileios I. a patriarcha Fócius pozvali arcibiskupa Metoda na návštevu Konštantinopola, Metod pozvanie prijal. Pred odchodom požiadal Gorazda, aby v jeho neprítomnosti spravoval diecézu ako jeho zástupca, čo Gorazd prisľúbil. Zároveň tiež upovedomil pápeža o svojej ceste a aj o tom, že v jeho neprítomnosti je jeho zástupcom kňaz Gorazd. Týmto gestom prakticky potvrdil, že Gorazd je po Konštantínovi a Metodovi oficiálnym reprezentantom Slovenov (starých Slovákov) v cirkevnej oblasti. Bolo to samozrejme, veď s Metodom spolupracoval vo veciach cirkevných, ale aj literárnych a kultúrnych a aj pri organizovaní cirkevných otázok. Gorazd bol zároveň aj spojivom medzi Svätoplukom a Metodom, ale aj medzi Svätoplukom a Pribinovým synom Kocelom.

Po návrate z Konštantinopola sa Metod zúčastnil stretnutia kráľa Svätopluka a jeho veľmožmi s cisárom Karolom III. na vrchu Comianus pri rieke Tuln, ktorá bola hranicou medzi Slovenskou a Franskou ríšou. Tam Svätopluk uznal Karolovu hodnosť rímskeho cisára a uzavrel s ním priateľstvo a prisľúbil, že už viac nebude útočiť na jeho územie a zároveň Karol uznal Svätoplukovu zvrchovanosť

nad územím okolo Blatného jazera (Dolnej Panónie).

Zakrátko, keď Metod cítil, že prichádza jeho koniec, zvolal zhromaždenie biskupov a kňazov Slovenskej ríše a za svojho nástupcu určil Gorazda. Na Kvetnú nedeľu sa rozlúčil s predstaviteľmi svetskej moci a požehnal kráľa Svätopluka a celé duchovenstvo a 6. apríla zomrel. Pochovali ho so slávnostnými obradmi v troch jazykoch, latinskom, gréckom a slovenskom, v metropolitnom chráme za oltárom Panny Márie v sídle kráľovom.

Gorazd okamžite po Metodovej smrti začal písať „Život Metodov“. Je to hlboká sonda do súkromia vierozvestov, ale je aj zrkadlom našej najstaršej cirkevnej provincie a nášho najstaršieho, slovenského biskupstva, ale aj nasteršieho slovanského biskupstva v strednej Európe. Pozdejšie taktiež preložil z latinčiny „Ustanovenia svätých otcov o pokání“. Dielo sa zachovalo v Sinajskom euchológii.

Metodovu smrť využil biskup Wiching pre svoje ciele a opätovne obvinil Metoda, aby tak ospravedlnil svoje konanie proti nemu a Gorazdovi. Nový pápež Štefan V. bulou „Quia te zelo fidei“ zakázal používanie slovenského jazyka v liturgii a ani nepotvrdil Metodovo určenie Gorazda za svojho nástupcu napriek tomu, že mu Svätopluk poslal list, že s jeho súhlasom prevzal cirkevnú provinciu Gorazda. Za dočasného Metodovho nástupcu vymenoval biskupa Wichinga. Využíjúc toto postavenie, Wiching začal tvrdo prenasledovať Metodových žiakov, kňazov a diakonov, ktorí sa nechceli zrieknuť slovenskej liturgie. Gorazda vykázal z Nitravy. Niektorí kňazi sa zachránili útekom do Bulharska, ale mnohých predali Židom, ktorí ich odvliekli do Benátok, aby ich predali do otroctva. Tam ich vykúpil vyslanec byzantského cisára Bazileja I. a privedol ich do Konštantinopola. Biskup Gorazd sa zachránil útekom do Vislanska (dnešné Poľsko), kde pôsobil ako krakovský biskup. Potom prešiel do Albánska a nakoniec zakotvil v Bulharsku, kde sa v plnej miere venoval organizácii cirkevného života až do svojej smrti.

V podvečer slnečného letného dňa pred štátnym sviatkom sv. Cyrila a Metoda bola 4. 7. 2009 v Sečovciach slávnostne odhalená pamätná tabuľa. Vyjadruje symbolický návrat k hodnotám priekopníka cyrilo-metodského hnutia na Zemplíne ThDr. Jána Murína, rodáka zo Sečoviec. Myšlienka uskutočniť tento návrat vyvstala ako vzácna potreba vyslobodzovania sa zo všeobecného stavu nedbalosti o ľudské hodnoty v kultúre dnešnej populácie, v našej duchovne chorľavej spoločnosti.

ThDr. Ján Murín, pedagóg, priekopník cyrilo-metodského hnutia a organizátor cirkevného života je jedným zo svetlých vzorov gréckokatolíckych kňazov. Pri príležitosti 70. výročia od jeho kňazskej vysviacky nadobudla spolupráca Matice slovenskej so Spolkom sv. Cyrila a Metoda a s Mestským úradom v Sečovciach rozmery nielen miestneho, ale celoslovenského kultúrneho posolstva. Pamätnú tabuľu slávnostne odhalili RNDr. Monika Běrešová, primátorka Mesta Sečovice, Mgr. Ingrid Lukáčová, riaditeľka Domu Matice slovenskej v Michalovciach a ThDr. Michal Hospodár, predseda Spolku sv. Cyrila a Metoda v Michalovciach. Dielo vytvoril akad. sochár Arpád Račko z Košíc. Pamätnú tabuľu posvätil vладыka Milan Chautur, košický eparcha.

Poetickú reflexiu pri odhaľovaní pamätnej tabule ThDr. Jánovi Murínovi venoval jedinečný básnik Mons. Jozef Tóth, ktorý Jána Murína považuje za brata a priateľa.

Návraty

*Nie, neodišiel,
vracia sa ako slnko,
jak slnko
z noci do rána.
A poverenie byť tu
i tam,
dostáva stále
od Pána!
Veď pastier je verný,
chce vidieť salaš,
salaš svojich oviec
i brány rodiska,
preto prišiel do Sečoviec!
Tu bol zaštepový
štepom,
ktorý neumiera,
a je silnejší než smrť:
pokrstená viera!
Preto tu neduní
čierna panychída,
lež jásá pieseň,
pieseň celkom iná:
kvitnúca búrka
zborov zo Zemplína!
No nezostal tu kosiť,
nezostal tu siať,
ani rodnú zem tu nechcel preorať,
keď ho uchvátila tajná sila Slova
a zacítil v nej tajný Boží dych,
musel sa vymaniť
z chladných ľudských krýh
a šiel naprávať svet
a pravdu dvíhať na tróny
a bolesť a utrpenie
boli jeho patróni!
Bol atlét Boží
a neustúpil.
Staval duchovné katedrály
a poníženi a umučení
mu spievali a spievajú
chvály, chvály!*

*Zbraňou mu bol dvojkríž
svätých Cyrila a Metoda,
s ním sa stal apoštolom
sveta i národa!
A riadky tu, na tejto stene,
sa túlia v jeho mene
a nebo i zem
sa tu prelína:
duša Jankova,
duša Kristova
i Zemplína!*

(Jozef Tóth)

„Aj v malom lese rastú veľké duby - aj v tomto malom dome vyrástla veľká osobnosť“ povedal gréckokatolícky kňaz a básnik Mons. Jozef Tóth pri odhaľovaní pamätnej tabule ThDr. Jána Murína na jeho rodnom dome v Sečovciach a dodal: „Dr. Murín, ak ho chceme charakterizovať totálne, presa-

ujímal o cyrilo-metodské dedičstvo. Získal absolutorium z posvätnéj teológie a vrátil sa na Slovensko. V roku 1939 sa oženil s Magdalénou Mihalovičovou, dcérou gréckokatolíckeho kňaza, s ktorou mal dve dcéry a jedného syna. Ján Murín, vzdelaný a národne uvedomelý muž, čakal na kňazskú vysviacku po vzniku Apoštolskej administratúry Mukačevskej eparchie. Prijal ju z rúk dnes už blahoslaveného prešovského biskupa Pavla P. Gojdiča, OSBM 21. novembra 1939 na severe eparchie v Štefurove, čo svedčí o zložitosti vtedajšej doby. Ako novokňaz nastúpil do kňazskej služby, no neposobil v klasickej pastoračii na farnosti. Bol profesorom gréckokatolíckeho náboženstva na štátnom gymnáziu v Michalovciach, kde pôsobil vyše desať rokov. Spolupracoval s profesorom rímskokatolíckeho náboženstva ThDr. Štefanom Hlaváčom, ktorý tu vyučoval náboženstvo, latinčinu, dejepis, filozofiu a umeleckú výchovu. Charizmatický profesor Ján Murín bol pre študentov príkladným duchovným

ných baniach. Pracoval v pozemných stavbách, ale aj ako strojný zámočník, potom v antikvariáte, bol i knihovníkom. Na stretnutí gréckokatolíckych kňazov 10. apríla 1968 v priestoroch košického Rímskokatolíckeho biskupského úradu predniesol hlavný prejav, ktorým poukázal na prežitie roky neslobody a vyzval na cestu k obnovovaniu gréckokatolíckej cirkvi. Od 16. apríla 1968 pracoval v Akčnom výbore v Košiciach a od 1. októbra 1968 sa stal tajomníkom biskupstva. Spolupracoval s biskupom ThDr. Vasiľom Hopkom, ktorý ešte nebol rehabilitovaný.

Ján Murín ako hlavný vyjednávač so štátnymi úradmi sa vďaka osobným kontaktom s predstaviteľmi štátnej moci Ladislavom Holdošom a Dr. Gustávom Husákom pričinil o úspešný priebeh znovupovolenia gréckokatolíckej cirkvi. So súhlasom Povereníctva SNR pre kultúru a informácie bol zriadený Gréckokatolícky biskupský úrad v Košiciach. Podstatou ďalšieho významného vystúpenia Jána Murína na konferencii na Velehrade bolo opí-

- Pri príležitosti desiateho výročia od jeho smrti bol z iniciatívy Spolku sv. Cyrila a Metoda a Domu MS v Michalovciach o Jánovi Murínovi odborný seminár.

- Mestské zastupiteľstvo v Michalovciach udelilo Jánovi Murínovi 22. decembra 2000 Cenu mesta Michalovce in memoriam.

- V roku 2002 bol o Jánovi Murínovi natočený dokumentárny film V Metodovej brázde, ktorý v réžii Juraja Galvána viackrát vysielala STV.

- Zaslulhou člena výboru SSCM PhDr. Ernesta Sirochmana vyšla v roku 2003 ucelená tematická brožúrka s názvom Ján Murín monument lásky, pravdy a vernosti.

Pri príležitosti 70. výročia prijatia kňazskej vysviacky bola Jánovi Murínovi 4. júla 2009 odhalená pamätná tabuľa na rodnom dome v Sečovciach. Ide o prvú tabuľu tohto typu vôbec odhalenú pre osobnosť v meste Sečovce.

Michal Hospodár dodáva: „Odkaz Dr. Jána Murína spočíva nielen v oživenom Spolku sv. Cyrila a Metoda, ale predovšetkým v príklade bezlimitného osobného nasadenia v zápase o presadenie históriou preverených hodnôt gréckokatolíckych tradícií a ich vplyvu na pozitívny morálny posun v hierarchii nadčasových kresťanských ideálov.“

V príhovore Mons. J. Tótha na slávnosti odhalenia pamätnej tabule ThDr. J. Murínovi odznali aj ďalšie nespochybniteľné slová: „Pri tejto tabuli si uvedomujeme, že aj tí, čo odišli, ostávajú s nami v našom myslení, v našom čítení, v našom písaní, v našej robote. Pretože ako hovoril Kristus - „Bezo mňa nemôžete nič urobiť.“ A každý pokus vo svete, ktorý sa odkláňa od tejto cesty - to nie je len chodiť do kostola a kľakať, ale aj tak žiť. Viera bez skutkov je mŕtva. A tento muž viery, značná bola jeho kresťanská nádej a oddanosť. Zostavil príručku liturgiky pre gréckokatolíckych bohoslovcov študujúcich v Bratislave, ktorá vyšla v samizdate. ThDr. Ján Murín zomrel 17. novembra 1990. Pochovaný je na Martinskom cintoríne v Bratislave. Nasledujúci register podujatí a ocenení, ktorý je zostavený chronologicky, prečítal ThDr. Michal Hospodár pri slávnostnom odhalení pamätnej tabule ThDr. Jánovi Murínovi v Sečovciach: - Roku 1983 prešovský gréckokatolícky ordinár Ján Hirka vymenoval Jána Murína za titulárneho kanonika. - Zaslulhou Spolku sv. Cyrila a Metoda bola Jánovi Murínovi 4. mája 1996 odhalená pamätná tabuľa v interiéri Gymnázia Pavla Horova v Michalovciach.

Rehabilitáciou a pripomenutím si životného príbehu osobnosti ThDr. Jána Murína sa medzi súčasníkov dostáva znovuoživenie lásky, pravdy a vernosti. Toto sú zriedka na posilnenie života generácií.

INGRID LUKÁČOVÁ

Syntetik Biblie a radosti sveta

Odhalili pamätnú tabuľu na rodnom dome ThDr. Jána Murína

huje všetky hranice a limity, v ktorých pôsobil. Bol medzi prvými, ktorí prichádzali v európskych pomeroch k základnej skutočnosti: že náboženstvo nie je len vyznávanie viery, ale aj praktický život, že kresťanstvo nie je len náboženstvo, ale aj návod ako žiť. Ak toto svet neprijme, ako hovoria mnohí francúzski filozofi, alebo bude kresťanstvo, alebo nebude nič, pretože technika sa vypracovala do fenomenálnych rozmerov a je schopná zničiť tento svet ľavou rukou.

Kríza nespočíva v ekonomike, ale v etike, v narušení základného princípu a zákona. Dr. Murín presadzoval práve túto tézu - náboženstvo sa musí aplikovať v spoločenskom živote, a preto popri teologických sentenciách písal, hovoril a pôsobil na študentov aj v oblasti kultúry, čiže cez slovo podával pravdu večného slova. Bol to syntetik Biblie a radosti sveta. A o to sa musíme usilovať, hlavne kňazi a veriaci, ktorí sme boli pokrstení. Nie sme ani analfabeti, ani zaostanci, ani tmári. Túto kultúru vytvorilo kresťanstvo. A jeden z jeho stĺpov pochádza z tohto domu. Dr. Murín nielenže bol nadaný mentálne, racionálne, ale dostal múdrosť ako sv. Cyril a Metod, múdrosť zhora. Múdrosť, to nie je len súhrn poznatkov, ale správna orientácia v živote. Dr. Murín vyvolával cestu tejto zaznávanvej Cirkvi a grécku provinciálnosť zo Zemplína preniesol ako draho-kam na náhrdelník všeobecnej Cirkvi. My nie sme nejakí odlišní čudáci, my sme súčasť univerzálnej Cirkvi, a táto Cirkev je jediný štát, ktorý má jednu hlavu, jednu ústavu a nemá hranice. Toto bol muž Dr. Murín pri našich debatách, ale aj so študentmi a s ďalším veľkým mužom Dr. Hlaváčom v Michalovciach.“

Ján Murín sa narodil 12. januára 1913 v Sečovciach (okr. Trebišov) ako ôsme dieťa v rodine remeselníka - kolesára. Stredoškolské štúdiá začal na Československom štátnom reálnom gymnáziu v Košiciach, po založení Gymnázia v Michalovciach prešiel na túto školu, ktorú ukončil maturitou. Dva roky vyučoval na ľudovej škole v Zbehnove. Rozhodol sa pre štúdium teológie. Jána Murína, výborného študenta, ktorý nastúpil do Užhorodu, poslal mukačevský biskup Alexander Stojka na Cyrilometodějskú bohosloveckú fakultu do Olomouca. V tomto prostredí, kde pôsobil arcibiskup A. C. Stojan, sa mladý klerik s nadšením za-

spríevodcom a životným radcom. Zážitky z tohto pôsobenia zachytili jeho žiaci v knihe spomienok Ján Murín v srdciach zakotvený. Nedeľné sv. liturgie slúžil v miestnom farskom chráme, kde priekopnícky kázal v spisovnej slovenčine. Ako uvedomelý Slovák a národovec sa zaslúžil o uplatnenie spisovnej slovenčiny v gréckokatolíckej cirkevnej spisbe a kazateľskej službe. V nepriaznivých pomeroch v slovenskej časti gréckokatolíkov, v ťažkých začiatkoch ich národného a náboženského stmelovania, Ján Murín založil 4. mája 1941 spolu s JUDr. J. Pichonským kultúrno - náboženský spolok Jednota sv. Cyrila a Metoda. Stal sa správcom Jednoty. Spolok bol od počiatku činný vo vydávaní gréckokatolíckych kalendárov, mal vlastnú tlačiareň, kde sa tlačili modlitebné knižky. Jednota organizovala gréckokatolícke slávnosti. Burcovala do ďalších aktivít predstaviteľov slovenskej inteligencie. Ján Murín sa podieľal na organizovaní prvého cyrilo-metodského odpustu, ktorý sa konal 5. júla 1942 v Michalovciach. Verejne na ňom privítal i vtedajšieho prezidenta Dr. Jozefa Tisa, ktorého bol spolu s delegáciou Jednoty na túto slávnosť pozvať v Bratislave. Ján Murín rozvinul na pôde Jednoty sv. Cyrila a Metoda živé kontakty s poprednými českými katolíckymi osobnosťami (J. Beran, D. Pecka, F. Cinek a ďalší). Jednota sv. Cyrila a Metoda zorganizovala prvú púť slovenských gréckokatolíkov na moravský Velehrad a Sv. Hostýn. Púte sa zúčastnil aj preosvietený vладыka Pavol Gojdič, prešovský biskup. Činnosť kultúrno-náboženského spolku na Zemplíne bola motivovaná túžbou Jána Murína upevniť svojbytnosť gréckokatolíkov na Slovensku a slobodne uplatňovať kresťanské duchovné hodnoty. Na Cyrilometodskej bohosloveckej fakulte v Bratislave r. 1947 obhájil dizertačnú prácu O raných dejinách Prešovského biskupstva. Získal doktorát z posvätnéj teológie. Ako kňaz bol príkladne verný svojej Cirkvi. Odmietol zradiť svoju vieru a svoje presvedčenie, preto bol 9. mája 1950 v priebehu tzv. akcie P zatknutý komunistami bez akéhokoľvek odôvodnenia. Na 24 mesiacov ho zaradili do tábora nútených prác v Ilave. Naďalej degradovaný bol odvedený do českého pohraničia na Štátny majetok v Rychnove nad Nisou, kde pracoval ako pastier jalovíc. Na tri roky ho zamestnali v uhoľ-

sanie neblahéj situácie gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku, čo bolo podnetom k tomu, aby pražský biskup František Tomášek dal pražskej vláde žiadosť o obnovu gréckokatolíckej cirkvi. Po povolení gréckokatolíckej cirkvi v roku 1968 prišiel v čase normalizácie do jeho života ďalší úder, bolo to rozhodnutie o odobrati štátneho súhlasu pre vykonávanie kňazskej činnosti. Vrátil sa do Bratislavy, kde žil so svojou rodinou. Nestratil však silu viery, značná bola jeho kresťanská nádej a oddanosť. Zostavil príručku liturgiky pre gréckokatolíckych bohoslovcov študujúcich v Bratislave, ktorá vyšla v samizdate.

ThDr. Ján Murín zomrel 17. novembra 1990. Pochovaný je na Martinskom cintoríne v Bratislave.

Nasledujúci register podujatí a ocenení, ktorý je zostavený chronologicky, prečítal ThDr. Michal Hospodár pri slávnostnom odhalení pamätnej tabule ThDr. Jánovi Murínovi v Sečovciach:

- Roku 1983 prešovský gréckokatolícky ordinár Ján Hirka vymenoval Jána Murína za titulárneho kanonika.

- Zaslulhou Spolku sv. Cyrila a Metoda bola Jánovi Murínovi 4. mája 1996 odhalená pamätná tabuľa v interiéri Gymnázia Pavla Horova v Michalovciach.

KATARÍNA DŽUNKOVÁ

A stále báseň

*tak, ako existuje tušené „tam“
nad lebečnými švami oblohy
alebo vo vnútri brezy,
sestričke ľudstva s bielym obvazom,
stvorili sme si aj ďaleké "potom"
na všetko, čo sme odsunuli
na iné časy*

*len tam niekde,
kde sú slzy básne
tiež z milosti vychádzajú z nebytia,
až tam pocítim tvár toho,
ktorého neviem milovať
raz, že sa zjavil
raz, že je abstraktný*

*Ó, Pane, ktorému ani neviem
povedať, aký,
Pane, ktorému sa opovažujem písať
a nepoznám správne slová:
Ďakujem? Zmiluj sa? Sláva ti?*

*ty, ktorý vešiaš svetlo na vitráže
a ako remienok, čo neuviaže
ti nikto, si na členky
navliekaš plesá,*

*Bože, v tých najhlbších chvíľach,
keď sa ťa ozaj dotknem
a je to bolesť
keď volám, že naozaj si
a už nikdy na tú chvíľu
nezabudnem*

*dáš bozk
a naspäť chceš len pieseň
po stýkrát sa mi zjavíš
v milovanom mužovi*

*Miloš Mistrik a kol.
HOMMAGE
Á JÚLIUS PAŠTEKA
Veda, Bratislava 2009*

Vynikajúceho a mnohostranného umenovedca Júliusa Pašteku sme desaťročia vnímali ako skvelú univerzálnu bádateľskú osobnosť, ktorá si vždy dôsledne chránila vlastnú slobodu výskumu, najmä absolútnu nezávislosť od akejkoľvek ideologickej indoktrinácie, a ktorá rovnako úzkostlivo dbala na faktografickú presnosť, kvalitatívnu náročnosť, intelektuálnu kompetentnosť a racionálnu zodpovednosť.

Slovenská teatrologická spoločnosť pri príležitosti 85. narodenín popredného skúmateľa literárnej a dramatickej tvorby pripravila publikáciu Hommage á Július Pašteka (po slovensky by názov znel Pocta Júliusovi Paštekovi), ktorá vyšla do vydavateľstve SAV Veda (Bratislava 2009). Titul, ktorý zostavil Miloš Mistrik, je koncipovaný ako zborník svedectiev popredných autorít kultúrneho a verejného života, jubilantových spolupracovníkov, žiakov a priateľov. Kniha nevďojak opäť potvrdzuje, že na dostatočný prejav úcty a uznania sa vo všeobecnosti - a osobitne na Slovensku - treba najprv dožiť úctyhodného, teda vysokého veku, pretože ústrednou témou glorifikujúcej antológie sa stal človek, ktorý si získal mimoriadny a prirodzený kredit v odborných kruhoch už prinajmenšom v 70. rokoch, v čase môjho štúdia na Vysokej škole múzických umení, predovšetkým svojim legendárnym a fundamentálnym dielom Estetické paralely umenia (Veda, Bratislava 1976).

Ak spomínam, že v zborníku vystavujú jubilantovi úcty úprimnej úcty viacerí jeho žiaci, žiada sa mi poznamenať, že som mal možnosť edukačne dozrievať nielen v podnetnom prostredí bratislavskej VŠMU a pod vplyvom inšpiratívnych prác, k akým patrí uvádzaná rešpektovaná kľúčová publikácia strategického významu z hľadiska myslenia o umení, ale aj pod priamym pedagogickým vedením a osobným usmernením niektorých kolegov, nasledovníkov a žiakov vedca európskeho formátu.

K slovenským zvyklostiam patrí príznačný úkaz, keď podaktorí prispievatelia väčšmi píšú o sebe a popritom aj o jubilantovi, kým ďalší stihnú i nepriaznivo komentovať iné postavy z okruhu dramatických umení, hoci neraz išlo o ľudí v riadiacich pozíciách, ktorí im umožnili pôsobiť v dôležitých a exponovaných vzdelávacích, vydavateľských a výskumných inštitúciách.

Niektorí spoluautori zborníka dokonca širokospektrálnu a hlbinnu založenú vedeckú osobnosť povrchne redujú na cirkevného aktivistu či propagandistu a

Úcty úcty

zrejme ani netušia, ako tým škodia predovšetkým jemu a jeho dielu. Súvisí to s mylným presvedčením mnohých veriacich, že sú automaticky lepší a hodnotnejší ako ostatné ľudské bytosti, hoci ich skutočná morálka v životnej praxi je často problematická a poznačená práve pocitom výlučnosti, ktorá svojim nositeľom umožňuje páchať akékoľvek konkrétne nemorálnosti v mene abstraktnej morálky. Lenže ako raz pamätne konštatoval katolícky kňaz a vynikajúci básnik Svetoslav Veigl na jednom z členských zhromaždení Spolku slovenských spisovateľov: „Boh rovnako miluje neveriacich ako veriacich,“ čím účinne ubral vietor z plachát nemiestnemu náboženskému radikalizmu tvorcov, za ktorých väčšmi ako dosiahnuté umelecké výsledky vraví demonštratívne preukazovaná religiozita.

K iným - a zdôrazňujem pozitívnym - prípadom patrí poznatok môjho bezprostredného viacročného pedagóga Ivana Stadtruckera, ktorý mimovoľne prispieva k potrebnej objektivizácii pohľadu na Dominika Tatarku, keď pripomína, že dnešný symbol disentu ešte v polohe fanatického bojovníka proti západným ideológiám a vo funkcii strážcu ideologickej čistoty komplikoval vedecký rozvoj erudovaného a rozhladeného Júliusa Pašteku, ktorému autoritatívne znemožňoval vedecky pracovať na významných témach svetovej kultúry.

Napriek určitej dobovej poplatnosti antológie venovanej životu a dielu výnimočného vedca, ktorý v uplynulých dekádach sám principiálne odolával dobovej poplatnosti, treba publikáciu privítať a akceptovať ako súbor výstižných, plastických a autentických svedectiev o pozoruhodnom zjave literárnej vedy, histórie, teatrologie, filmológie a estetiky Júliusovi Paštekovi, ako aj o niekdajších i aktuálnych spoločenských súvislostiach a kontextoch jeho neutíchajúcich bádateľských aktivít, ktorým sa aj po odchode zo SAV v roku 1995 naďalej venuje v neobyčajnej intenzite. Po roku 1989 sa vyhranila jeho prioritná orientácia na tvorbu spätú s katolicizmom, čo našlo svoj odraz aj v najvyššom vyznamenaní pre laikov, ktoré mu v roku 1999 udelil pápež Ján Pavol II. Pontifex Maximus (najvyšší staviteľ mostov - titul rímskych cisárov, ktorý dodnes používajú hlavy Rímskokatolíckej cirkvi). To však už uvádzam len ako dôvetok pre úplnosť, nestrannosť a vyváženosť, ktorej bol napokon Július Pašteka v predchádzajúcich desaťročiach skutočne nasledovaniadhodným vzorom v polohe nezaujatého bádateľa bez akýchkoľvek apriórnych ideologických obmedzení, premís, axióm a dogiem, ale aj bez ľubovoľných pocitov vlastnej neomylnosti.

PAVOL JANÍK

Postarajte sa o to,
aby vaše podnikanie

RÁSTLO

Kontaktujte ktorékoľvek z regionálnych zastúpení Slovenskej záručnej a rozvojovej banky a zistíte, ako práve vám a vášmu podnikaniu môžu pomôcť **naše záručné a úverové produkty pre malých a stredných podnikateľov.**

Zoznam regionálnych zastúpení nájdete na www.szrb.sk

 **SLOVENSKÁ ZÁRUČNÁ
A ROZVOJOVÁ BANKA**

(Dokončenie z 1. strany)

Porovnajate sami: Sotva 5% súčasných Maďarov má ugarské (staromaďarské) gény, ale až 50% má slovenské gény (Sapienti sat !).

Nelenili a nelenia ani slovenskí genetici. V prvej dekáde 21. storočia doc. VI. Ferák preskúmal historický genofond Slovákov a dospel k viac ako pozoruhodným výsledkom. Dokázal, že viac ako 80% Slovákov zdedilo gény po predkoch, ktorí žili v strednej Európe už asi 6 000 rokov pred Kristom, teda v mladšej dobe kamennej. To ale znamená, že boli sme (naši predkovia) v oblasti severokarpatského oblúka a pridunajských nížin už pred 8 000 rokmi. Táto dlhovekosť slovenskej etnogenézy urobila zo Slovákov rekordérov etnickej autenticity. Porovnávacie štúdiá výsledkov zo Slovenska s nálezmi v iných krajinách Európy ukázali, že k slovenskej etnickej dlhovekosti majú v Európe pomerne blízko len Welšania. Výskum vo Welse ukázal, že až 70% súčasných Welšanov má gény svojich predkov, ktorí žili vo Welse už 4 000 rokov pred Kristom.

Ako som už uviedla, výsledky výskumu z analýzy genofondov vyvolali v Maďarsku „zemetráseň“, čo vlastne ani nemuselo nastať. Maďarskí historici, politici, jazykovedci a ďalší vzdelanci predsa už po stáročia vedia, že „Maďari sú od nepamäti najpremiešanejším národom v Európe a možno i na svete.“ Napr. Armin Vambéry už koncom 19. storočia napísal, že „Maďari sú tým najpremiešanejším národom v Európe.“ Jeden z najvýznamnejších maďarských mysliteľov 20. storočia Štefan Bibó (Bibó István) napísal nelichotivé konštatovanie, že „Maďari sa zmiešali so všelijakým balastom sveta.“ Aj celá plejáda súčasných maďarských historikov (Szűcs J. Bogyay T. , Silági D. , Lendvai P. , Glatz F. , Kontler L. a desiatky ďalších) vo svojich prácach dokazujú, že intenzívne miešanie Ugorov (predkov Maďarov) začalo už mnoho storočí pred ich usídlením sa v Dunajskej kotline. Podľa citovaných historikov už dokonca aj „starougarské kmene boli miešaninou národov“ a „bola to etnický heterogénna družina. Bol to zmiešaný a stále sa miešajúci národ.“ Moderná genetika potvrdzuje, že pravdu mal nemecko - maďarský historik Denis Silági, ktorý už pred polstoročím napísal, že „maďarský národný charakter sa nedá odvodiť z rasovo - biologických vlastností euroázijských predkov, ale významná je skutočnosť, že oddávna existuje množstvo typických Maďarov, ktorých predkovia boli Slovania, Germáni, Románi alebo Židia, ale v žiadnom prípade nie jazdci z východných stepí.“ Ešte presvedčivejšie a výstižnejšie o tom píše súčasný renomovaný maďarský historik prof. L. Kontler (Kontler László): „Z hľadiska antropológického a kultúrneho predstavujú Maďari nesmierne zmiešaný fenomén. Takže nejaký čistý kmeň Ugorov (Maďarov) v tomto zmysle nikdy neexistoval. Preto na stanovenie kontinuity maďarského národa je jazyk jediným kritériom. História maďarských počiatkov je históriou spoločenstva, ktorého genetická skladba a kultúrny charakter sa menili, ale ktoré niekoľko tisíc rokov hovorilo jazykom, z ktorého sa vyvinula dnešná maďarčina.“ Stručne a múdro definuje vznik maďarského ľudu (magyar nép) F. Glatz s kolektívom 60 historikov v rozsiahlom diele Kronika Maďarov: „Hovoriť o histórii predkov Maďarov do roku 600 po Kr. môžeme len s určitou pravdepodobnosťou, a to len na základe jazykovedných, starožitných a botanickozemepisných výskumov. Isté je len to, že maďarský

ľud sa vytvoril z viac geneticky odlišných ľudových skupín. Spoločným jazykom týchto ľudových skupín sa stala maďarčina.“ Do dnešných dní nie je spoľahlivo vysvetlené, akým spôsobom dokázala nadobudnúť prevahu v tejto miešanine geneticky a jazykovo odlišných ľudových skupín zaostala ugarská (maďarská) reč a meno „Maďar“, keď vieme, že len dva zo siedmich ugarských kmeňov (Megyer a Nyék) mali ugrické mená, zatiaľ čo mená ďalších piatich sú prevažne turkické. Podľa nemecko - maďarského historika Thomasa von Bogyaya „antropologický a archeologický materiál dosvedčujú, že maďarské národné individuum vzniklo v taviacom kotle juhorských stepí.“ Z juhorských stepí pochádza aj tzv. rodný list maďarstva. Ide o prvý písomný záznam, v ktorom je podľa maďarských (aj iných) historikov nespochybniteľne zmienka o Ugoroch (Maďaroch). Je to byzantská správa z roku 839 a v nej sú Ugori (Maďari) uvedení pod menom Onoguri (grécky Ongroi). Preto mnohí historici doporučujú, aby až rok 839 bol považovaný za vstup Ugorov (Maďarov) do histórie. Súčasne upozorňujem, že takmer všetko, čo je možné zistiť z histórie predkov Maďarov pred rokom 839 sú skôr dohady ako fakty a aj zdanlivo odôvodnené fakty treba brať s rezervou.

Intenzívne miešanie sa Ugorov (Maďarov) pokračovalo aj po ich usídlení sa v Dunajskej kotline. Rakúsko - maďarský politológ a historik P. Lendvai upozorňuje, že vzhľadom na romanticky sfarbené legendy v maďarskom dejepisectve a literatúre je dôležité uvedomiť si, že v čase samotného príchodu do Dunajskej kotliny bol zväzok ugarských kmeňov čímkoľvek, len nie homogénnym celkom, dokonca bol opravdivou miešaninou národov. Ako som už uviedla podľa maďarských literátov najväčší maďarský mysliteľ 20. storočia Štefan Bibó konštatoval, že „Maďari sa zmiešali so všelijakým balastom sveta.“ Pozrime sa teda na to, kto bol ten balast, s ktorým sa Ugori (Maďari) zmiešali, kto čo pri tom miešaní komu dal, resp. čo dostal.

Predpokladá sa, že mnoho storočí pred a niekoľko storočí po prelome letopočtu na ugarské kmene mali veľký civilizačný vplyv ich vyspelejší susedia iránskeho pôvodu. Dokazuje to mnoho slov, ktoré Ugori od Iráncov prevzali a ktoré svedčia o tom, že Iránci naučili Ugorov (predkov Maďarov) základom produkčného hospodárenia. Ugori prevzali od Iráncov aj mnoho mýtov a legend, medzi mnohými aj obľúbenú povesť o zázračnej lani. V priebehu storočí došlo i k intenzívnemu miešaniu sa Iráncov a Ugorov. Maďarskí historici vyzdvihujú veľký kultúrny a civilizačný vplyv Iráncov na Ugorov a zdôrazňujú, že od Iráncov Ugori prevzali mnoho slov, čo významne obohatilo ich chudobnú slovnú zásobu. V dostupnej maďarskej literatúre som nenašla zmienku o pozitívnom vplyve Ugorov na Iráncov. Z uvedeného teda vyplýva, že Iránci tým balastom nemohli byť.

Ešte väčší kultúrny a civilizačný vplyv na Ugorov mali staroturecké kmene. Niekedy v prvej polovici 6. storočia po Kr. došlo v oblasti dolného Donu k stretu turkických Onogurov a Ugorov. Onoguri si podmanili celé ugorstvo (maďarstvo) (Onogurok uralmuk alá hajtották az egész magyarsá-

got) a v 7. storočí Ugori spolu s Onogurmi sa stali poddanými Chazarského chanátu (tiež Turci). Z chazarskej nadvlády sa Ugori vymanili až v roku 830. Tristoročný život Ugorov pod nadvládou turkických etník mal na predkov Maďarov všestranný a mimoriadne veľký civilizačný vplyv. Dá sa povedať, že turecké etniká výrazne scivilizovali Ugorov takmer vo všetkých základných oblastiach života. Ugori sa od Turkov naučili základom poľnohospodárstva, záhradníctva a mnohých remesiel. Prevzali od Turkov organizáciu politického zriadenia, organizáciu vojenských jednotiek a bojovú taktiku. Taktiež prevzali niektoré spôsoby tureckého odievania sa a používanie kovových strmeňov. Pod vplyvom Turkov sa domyselnejšie stali právne a náboženské zvyklosti predkov Maďarov. Ugorčina (staromaďarčina) sa obohatila o viac ako o 300 pratureckých slov. V tom čase bola slovná zásoba Ugorov chudobná - nie viac ako 1 000 slov, to znamená, že vďaka prevzatíu 300 pratureckých slov, chudobná slovná zásoba Ugorov vzrástla o 30%. Podľa chazarského zvyku a zákona, ugarskí kmeňoví náčelníci vraj vyzdvihli (na štíte) do svojho čela Arpáda, prisahali mu vernosť a prisahu „spečatili krvou“. Maďarskí historici tvrdia, že tým bol položený základ prvej „ústavy“. Z tohto tvrdenia si renomovaní historici robia len posmech. Mnohí historici pripúšťajú, že ani Arpádovci, neskoršie kniežatá a králi Uhorska, neboli etnickí Ugori, ale etnickí Turci. Hlbokú, nezamazateľnú stopu do staromaďarského etnika vtláčili turckí Onoguri. Turckí Onoguri boli stepné kočujúce etnikom, ktoré ako som už uviedla v 6.a 7. storočí si „podmanili celé maďarstvo“. Byzantskí kronikári a historici pravdepodobne aj Ugorov (starých Maďarov) považovali za Turkov, a tak v byzantských, orientálnych a európskych starých prameňoch sú Ugori (predkovia starých Maďarov) najčastejšie pomenovaní ako Turci alebo Onoguri. V Európe sa pre starých Maďarov žilo pomenovanie Onoguri, po grécky Ongroi. Z gréckeho Ongroi postupne vznikali rôzne deriváty: Latinský derivát Hungarus, Hungari, Hungaria; francúzsky derivát hongrois, Hongrie; anglický derivát Hungarian, Hungary; nemecký derivát Ungar, Ungarn; ruský derivát Venger, Vengria, atď.. Štefan Bibó nemohol myslieť na turcké etniká, keď napísal, že „Maďari sa zmiešali so všelijakým balastom sveta“. Veď ako z uvedeného vidieť, boli to ich učitelia a civilizátori, a naviac aj tvorcovia ich pomenovania.

Ešte omnoho väčší civilizačný vplyv na starých Maďarov mali Slovania. Ako som už uviedla, molekulárna genetika v posledných desaťročiach nespochybniteľne dokázala, že sotva 5% súčasnej populácie Maďarov v Maďarsku má ugarské (staromaďarské) gény, ale až 50% má gény slovenské a zvyšok valasko - rumunské, germánske a iné. Tieto výsledky svedčia o mimoriadne veľkom vplyve Slovanov na Ugorov (predkov Maďarov). Starší, ale najmä súčasní renomovaní maďarskí historici sú toho názoru, že Ugori sa stretli v juhorských stepiach s východnými Slovanmi už v 7. - 9.storočí. Svoj názor dedukujú z faktu, že Ugori prevzali od Slovanov pomerne mnoho praslovanských slov už pred ich príchodom do Dunajskej kotliny. Ako príklad, okrem iného, často uvádzajú

slovo križ (kereszt), ktoré Ugori dokázateľne prevzali už pred príchodom do Dunajskej kotliny. Predpokladá sa aj vzájomné intenzívne miešanie sa Ugorov a východných Slovanov. O vzťahu Ugorov a východných Slovanov je v literatúre málo dokázateľne spoľahlivých údajov a treba ich brať s rezervou. Isté je len to, že Ugori prevzali od východných Slovanov veľké množstvo praslovanských slov a že dochádzalo k vzájomnému miešaniu sa.

Podstatne vierohodnejšie informácie sú o vzťahu Ugorov a Slovanov po roku 896, keď starí Maďari utekajúc pred Pečenehmi a Bulharmi prišli do Dunajskej kotliny. Na rozdiel od nedávnej minulosti, aj všetci súčasní maďarskí renomovaní historici sa zhodujú v tom, že popudom na prechod cez Karpaty a usídlenie sa v Dunajskej kotline nebolo hľadanie pastvín pre dobytok, ani tlak pribúdajúceho obyvateľstva, ani vyhliadky na korisť, ani vymyslené bludy o „Atilovom dedičstve“ a ďalšie rozprávky pre školákov, ale bol to strach z Pečenehov a Bulharov (boli to turcké kmeňové zväzy, ktoré nenávideli Ugorov a v prípade Pečenehov ani vlastne nevieme prečo). Po ťažkej porážke v boji s Bulharmi a zničujúcom vyvraždení ugarských kočovísk (sídliisk) v Etekköze Pečenehmi, oslabené ugarské (staromaďarské) oddiely vo veľkom chvate opúšťali Etekköz a vydali sa na západ hľadať útočisko. Prechod cez Karpaty sa dial za veľmi dramatických okolností. Ugori stratili väčšinu svojich rodín i najdôležitejší majetok - stáda dobytky a koní. Významný maďarský historik F. Salamon o prechode Ugorov cez Karpaty píše: Cez Karpaty prešiel „bez rodín, len z bojovníkov sa skladajúci ugarský jazdecký pluk so slovanskými manželkami a so slovanskými matkami.“ Žiada sa zdôrazniť, že spoľahlivé podrobnosti o samotnom príchode a usídlení sa Ugorov v Dunajskej kotline ako aj o osude tu žijúceho, prevažne slovenského obyvateľstva chýbajú alebo sú málo známe. „V každom prípade môžeme konštatovať, že po usídlení sa Ugorov nastalo dlhodobé pokojné spolunažívanie Ugorov a Slovanov. To ale tiež znamená, že najmä vďaka Slovanom a čiastočne aj zajatcom privlečeným z lúpežných nájazdov Ugorov (tzv. kalandozások) kultúrna a vzdelanostná úroveň obyvateľstva v Dunajskej kotline sa blížila k európskej,“ píše maďarskí historici Bertényi a Gyápay vo svojom diele „Krátké dejiny Maďarska“ (Magyarország rövid története.). Teda súčasní renomovaní maďarskí historici priznávajú, že ugorstvo (maďarstvo) najmä vďaka Slovanom v pomerne krátkom čase sa stalo európskym národom.

Je nespochybniteľným faktom, že v 9. - 11.storočí (a mnohým storočí predtým) Slovania usídlení v tom čase na území Dunajskej kotliny ako roľníci, remeselníci a obchodníci boli na neporovnateľne vyššom stupni kultúrneho vývoja ako kočovní ugarskí (staromaďarskí) príselci. Sloveni (predkovia Slovákov) mali v tom čase za sebou už niekoľko storočí vlastnej politickej a vojenskej organizácie, mali vlastnú cirkevnú organizáciu s vlastným liturgickým jazykom a mali bohatú zásobu slov hovoreného i literárneho jazyka (7 000 - 8 000 slov). Starí Maďari mali v tom čase celkovú slovnú zásobu podstatne chudobnejšiu (len asi 1 000 - 1 300 slov), a ako kočovníci o nejakej politickej organizácii alebo litera-

túre ani nesnívali.

Tieto skutočnosti veľmi dobre poznajú súčasní renomovaní maďarskí historici a veľmi dobre ich pozná aj bývalý prezident Maďarska A. Gönc, významný maďarský vzdelanec. Napriek tomu mnohí maďarskí historici a vzdelanci ešte aj v súčasnosti cielene produkujú mýty a legendy, z ktorých potom vyvodzujú nároky na maďarské vládnutie v Dunajskej kotline a na obnovenie niekdajšieho žalára národov - Uhorska, ktoré oni nazývajú tzv. tisícročným Maďarskom.

Na rozdiel od nedávnej minulosti väčšina súčasných maďarských historikov uznáva, že v čase príchodu Ugorov (starých Maďarov) na územie Dunajskej kotliny, nebolo toto územie ani ľudoprázdne, ani opustené, ale že tu žili prevažne Slovania. Bolo tu teda slovanské osídlenie. Aj maďarskí historici dobre vedia, že z hľadiska chronológie osídlenia a autochtónnosti toho - ktorého národa na určitom území, pri nedostatku exaktných písomných dokladov, je rozhodujúca toponymia, teda pôvod miestnych názvov. Moderné jazykovede je dobre známe, že etnikum, ktoré sa ako prvé celoplošne usadí na nejakom území, v záujme základnej orientácie už v prvej generácii pomenuje hlavné orientačné body: jazerá, rieky, potoky, pohoria, hory, kopce, vyvýšeniny, sídla atď. Keď toto autochtónne obyvateľstvo dané územie opustí alebo ako etnikum zanikne, príselci prevzmu toponymické názvy po pôvodnom obyvateľstve a prispôbia si ich svojmu jazyku.

Kvalifikovaný etymológ sa ľahko dopátra k zneniu najstarších toponymických názvov a pre seriózneho a objektívneho historika početnosť takýchto názvov na danom území je spoľahlivým dôkazom o etnicite a autochtónnosti najstaršieho plošne a trvalo usídleného etnika na tomto území. Toponymia miestnych názvov dokáže nielen spoľahlivo a presne určiť etnicitu pôvodného osídlenia daného územia, ale aj zmeny v priebehu storočí. Priekopníkmi toponymického bádania v Uhorsku už v 19. storočí boli maďarskí historici a jazykovedci, ktorí výsledky svojich výskumov publikovali v odbornej domácej i zahraničnej literatúre. Menovite uvediem z nich aspoň niekoľko najvýznamnejších. V 19.storočí to boli: Volf Gy.; Csánki D.; Ortvyay T.; Pesty F. atď. V 20. storočí veľmi záslužnú prácu v tomto smere vykonal najmä Moór E., Melich J. a Kniezsa J. Uvedení maďarskí autori vo svojich publikovaných štúdiách nezvratne dokázali, že pôvod miestnych mien (názvy jazier, riek, potokov, chotárov, pohorí, kopcov, miest, dedín, osád atď.) na území celého Uhorska, vrátane dnešného Maďarska, je prevažne slovanský a hlavne slovenský. Uvedení maďarskí odborníci dokázali, že toponymia celého územia Dunajskej kotliny je husto posiatá názvami dedín, osád, miest, potokov, riek, jazier, pohorí, hôr, kopcov atď. z ktorých veľká väčšina po rekonštrukcii z maďarského tvaru má slovanský a najmä staroslovenský ráz. To nespochybniteľne svedčí o slovensko/slovenskom osídlení Dunajskej kotliny už stáročia pred príchodom ugarských (staromaďarských) kmeňov. Žiada sa zdôrazniť, že pravá veda maďarských, slovenských, nemeckých, ruských, poľských a iných odborníkov nikdy nepochybovala o tom, že na území Dunajskej kotliny pred príchodom starých Maďarov už stáročia žili Slovania, predovšetkým starí Slováci.

Kto je teda v Dunajskej kotline domorodcom a kto príselcom, čiže prievandrovalcom?

(Pokračovanie v budúcom čísle)

EDITA TARABČÁKOVÁ

(Dokončenie z 5. strany)

Prečo potom prekrúcanie autentických prameňov, ktoré medzi iným hovoria o kmeňoch alebo národoch slovenských Slovenov (Slovákov), ruských Antov a podobne, akoby hovorili o jednej mase tzv. nederencovaných 'Slovanov'? My predsa vieme, že „od pradávna“, ako to povedal kijevský Nestor, tieto kmene a národy žili roztrúsené prinajmenšom od Uralu po dolné Labe a horný Dunaj. Akoby bolo možné predpokladať, že na takom rozsiahlom teritóriu mohli všetci ľudia hovoriť jedným spoločným jazykom!

Je pozoruhodné, že v tomto slováckom dejepisectve „Slovania“, ktorí vraj pred 6. storočím ani neexistovali, zabrali bez akýchkoľvek dobových tradícií pol Európy bez jednej vojny, čo si vnucuje otázku, proti komu vlastne boli opevnené limes romanus? Prečo Rímania po tisícročnej skúsenosti dobývania cudzích zemí jednoducho nezabrali celú strednú Európu až po Baltik a východnú až po Murransk alebo aj Pečoru? A kto ich tam kfmil, keď ich pomocná légia táborila pod trenčianskou skalou v zime roku 179/180? Veď tam nebolo nikoho, kto by im bol odporoval alebo sa im podriadiť. Či snáď Illyrovia, ktorí vraj omylom rímskych pisárov dostali meno „Venedi“, ktoré malo patríť vtedy ešte neexistujúcim „Slovanom?“ Alebo ide tu len o typickú slovácku pseudovedeckú opatnosť, aby sa čo i len náhodou nejakí Sloveni zo Slovenska nezačali hlásiť k možnému dedičstvu v Benátkach? Matúš Kučera sa však vážne domnieva, že Nemci sa dodnes mýlia, keď používajú názvy Wenden a Wendisch pre Slovenov (Slovákov) a im jazykovo príbuzné národy od nedávna prezývané „slovenskými.“ Sú však aj takí slováci „pohádkopisci“, ktorí tvrdia, že Kovadi (Quadi; v skutočnosti slovenskí Kovali-Kováči), Kotini, Budini atď. boli Nemci, ktorí tam žili a ktorí sa vraj čistou náhodou stiahli na západ tesne pred príchodom ešte nederencovaných 'Zablatencov', čiže fiktívnych „Slovanov“ z Pripjat'ského blata. A naviac, dovolili bez odporu, aby títo úplne nechýrovaní a neslýchaní, ale 'predstaroslovenským' alebo 'predstaroslovenským!' jazykom hovoriaci nederencovaní zabrali ich starodávne sídla a znesvätili hroby ich otcov a matiek až po Hamburg a „Mainu.“ Kde je však, pýtam sa, evidencia, že na slovenskom Slovensku v rímskej a predrímskej dobe žili Nemci? Kde sú nemecké miestopisné názvy z onej doby? Objavujú sa azda na mape Ptolemaia?

Matúš Kučera sa tu odvoláva na Prokopiove dielo De Bello Gothico, ktoré číta akože v dobe bojovej aktivity byzantského vojvodu Belisarius (533-549), slovanské hordy primitívnych barbarov, vedené „turkotárskymi a inými východnými národmi“, prekročili Dunaj, a tak začali postupnú kolonizáciu pôvodne germánskych zemí východnej a strednej Európy. V skutočnosti Procopius nič takého nezaznamenal. On píše len o prípade, pravdepodobne jednom z mnohých, keď Sloveni („Sklaveni“) odjakživa usadení na severnom brehu Istru, prekročili rieku za účelom pľundrovania rímsko-byzantských usadlostí, pričom vzali do otroctva veľký počet rímskych zajatcov. Sami potom boli napadnutí a porazení miestnymi (slovenskými) Erulmi. Išlo tu o Slovenov, ktorí ako obyčajne, sa po bitke stiahli na severný breh Istru, ktorý skoro v celej jeho dĺžke bol od nepamäti v slovenských rukách. Nešlo tu o žiadne st'ahovanie národov, ale len o väčší pľunder. Pre Prokipia zeme na oboch stranách Dunaja patrili buď Slovenom (priamym predkom Slovákov), medzi nimi panónskych Slovenov alebo iným im príbuzným kmeňom či národom hovoriacim slovenčine podobnými jazykmi. To je zjavné, keď Prokopius píše o „Eruloch“ vracajúcich sa z dlhšieho pobytu na juhu a nakoniec porážky Langobardami niekedy v rokoch 508-514, ktorým Sloveni na Dunaji dali voľný prechod cez územie vtedajšieho Slovenska, vrátane všetkých ostatných zemí obývaných Slovenmi („Sklaveni“) na ceste k a cez „opustenú zem“ (zrejme pôvodnú Zem Bojskú, dnešné Česko) smerom na Dánsko.

Vstup údajných Slovanov-Zablatencov do európskych dejín

Tieto slovenské kmene, už od dávnych dôb stabilne usadené na území Slovenska, slovenskej Maravy, opustenej Zeme Bojskej, Panónie a „hluboko na jih,“ ako to neskoršie povedal Helmold z Bošova, tam boli zaznamenané už Hieronymom v rokoch 348-420 a ten sa vôbec nepodivoval ich prítomnosti, aj keď ich považoval za „nesmierne divé.“ (Pravdepodobne tu mal na mysli Lutičov, o ktorých viacej neskoršie.) A boli to oni, kto tam postavili chrámy a svätyne zvané hradiská aj dávno v dobe predrímskej. Veď oni tam patrili zaiste už v dobe a pred dobou Trójskej vojny, ako to jasne naznačuje už samotné ich meno Sloveni. Podivuhodne, podľa Matúša Kučeru k tzv. prekrúčeniu Karpát a obsadzovaniu nových priestorov v karpatskej kotline vraj došlo až v druhej etape akulturácie Zablatencov-Slovanov v strednej Európe, a to malo byť „sprostredkované rímskym impériom,“ ktoré však vtedy (7. stor.) už neexistovalo.

Celkom zjavne, Matúš Kučera napriek celožitnému venovaniu sa slovenskému dejepisu minul sa slovenskej histórie. Avšak jeho tzv. 'objav', že jeho „Slovania“ sú 'Tudia od blata' alebo 'Zablatenci', mi pripomenul novú možnosť, že slovenčine príbuzným jazykom hovoriaci Zablatenci predsa len mohli existovať, ale neboli to slovensky hovoriaci Sloveni. Zachovalo sa nám totiž meno jedného zo Slovenom príbuzných (dnes slovanských) kmeňov, ktorý sa po prvý raz spomína v Povesti vremenných liet. Zatiaľ čo „Sloveni“ odpradáva boli usadení na Dunaji, niekoľké vetvy ich príbuzných sa v dávnych dobách pod menami „Poliane,“ „Mazovšane“ a „Ljutiči“ usadili na Vисле na sever od slovenských Tatier, a hlavne v okolí Varšavy zvanom „Mazowsze,“ ktoré je na západnom brehu rieky piesčité a na východnom brehu blatisté. Podľa všetkého „Ljutiči“ a „Mazovšane“ si boli veľmi blízki. Dvorník vysvetľuje kmeňové meno Ljutiči takto: Lüd, ktorý sa objavuje už na Ptolemaiovej mape (150 po Kr.) pod menom „Vilci (Veletians)“, boli ináč známi pod menom „Ljutici, lebo mali príliš divoký charakter - pričom ljuty [v ruštine, nie v polštine!] znamená 'divoký'.“ Meno im blízkych Mazovšanov sa medzitým vysvetľuje, akože to boli ľudia „umazaní, pomazaní, čo je dosť hlúpe [ako poznamenala dobre známa, ale práve toho roku zosulá poľská onomastka Ewa Rzetelska-Feleszko], ľudia pomazaní blatom, alebo ľudia býdlíaci na blatistej pôde.“ Podľa Gieysztor na „mazľavej pôde.“ Na účet tohto chápania ich mena, okolití ľudia „Mazovšanmi pohrdali a vysmievali sa im, že sa 'rodia slepi'“, zrejme s blatom zamazanými očami. V skutočnosti nikto nepozná správny význam mena Mazowšane.

Zato ale Mazowšanom blízki „Lutiči“, ktorí s ljutými divochmi nič nezdieľali, niesli meno založené na latinskom slove luti pre 'blatá' (sing. lutum = 'blato') a slovenskej prípone -či, takže latinsko-slovenské meno Lutiči ich popisovalo ako 'Ludi od blát' alebo 'Zablatenci' a už toto meno poukazuje na dobu jeho etymologického počiatku ďaleko staršiu, než by sa zmestila do tesnej chronologickej kľietky Matúša Kučeru po St'ahovaní národov. A toto meno nemá absolútne nič spoločného s prastarým dravido-slovenským menom našich predkov, Slovenov (Sloveni), aj keď pre Matúša Kučeru, „isté je len to, že Slovanov týmto menom nepomenovali cudzinci, ale je to ich vlastný názov od 6. storočia po Kristu.“ Takže „Slovania“ Matúša Kučeru vedľa presne, kedy sami seba Zablatencami (Slovanmi) pomenovali, ale aj keď sa ich zablatený jazyk za tri storočia vyvinul natoľko, že sa vyrovnal hebrejčine a latinčine a bol schopný preložiť obsah celej Biblie, ako to slováci dejepisci pyšne priznávajú, ten istý zablatený slovanský jazyk vo všetkých jeho variantoch nebol schopný zaregistrovať, že otcinou jeho zablatených hovorcov boli pri-

pjat'ské blatá alebo bahníská. Ešte viac zarážajúce je vyhlásenie Matúša Kučeru, že „z toho vychádzajú aj najnovšie filologické výsledky ...a moderná jazykoveda,“ a tak sa vraj „vedecky začína uvažovanie o etnogenéze národa.“

Nikto však nemôže konať vedecky, keď odmieta bez zamyslenia základnú evidenciu predmetu vedeckého bádania. Tou v našom prípade je názov slovenského národa, ktorý má slovenských mužov, ženy Slovenky, slovenské deti, slovenskú reč zvanú slovenčina, slovenskú zem zvanú Slovensko, a najstarší záznam jeho mena, zapísaný priamo z úst veľvyslancov jeho skoro najstarších známych vládarov, Rastislava a Svätopluka, na dvore vtedy najmocnejšieho cisára Rímsko-byzantského impéria v Carihrade. Týmto názvom je meno Sloveni, ktoré je bezpochybným zdrojom všetkých hore uvedených odvodenín. Túto základnú evidenciu cíti aj bez znalosti dejepisu každé dieťa slovenských rodičov a každý syn a dcéra slovenského národa a mal by ju poznať do detailu každý, kto je alebo sa vydáva za historika Slovenska a slovenského národa. Matúš Kučera sa však o mene Sloveni ani len nezmieňuje. Naopak, v úvodzovkách, akoby čerpal z historických prameňov, uvádza vraj „vlastný názov 'Slovania',“ ktorý však v žiadnom historickom dokumente nenájdete, a píše o „Vstupe Slovanov do európskych dejín.“ Potom sa s 'bohapestou fabulozitou', aby som použil jeho vierolomnú verbozitu, snaží nájsť historickú etymológiu neologizmu 'Slovan' v 6. storočí, aj keď dobre vie, že meno Slovan je neotvar vyfabrikovaný neslovenskými dejepiscami len v 19. storočí, a tých motivovala nie objektívna história slovenského

národa, ale skôr promócia najmladšieho zo Slovenom príbuzných národov - národa bohémsko-českého, o ktorom jedinom sa dá s istotou povedať, že vznikol po rímskej dobe, asi tak v 5. alebo 6. storočí, podľa českých „pohádkopiscov“, avšak podľa historickej evidencie ďaleko neskoršie, v 9. storočí; ale aj vtedy nie pod menom Čechy, ale „Bohemanni“, „Boemi“ a pod., ktorí sú len utečeneckou odnožou Slovenov („Sclavorum“). Meno „Česi“, sa objavuje až v Kijevskej Povesti vremenných liet, podľa ktorej „Česi“ sa oddelili od Slovenov a hovorili „slovenským jazykom.“ „Čech“ ako meno ich vodcu, ktorý zavraždil brata Slovena a so svojou čľaďou ušiel z Podunajska na západ do poloprázdnej zeme Bojskej, sa objavuje po prvý raz až v Boguchwalowej kronike z roku 1253.

Medzitým kľúčové meno Sloveni, v zmysle 'Velebníci Vlasatého boha', ktoré Matúš Kučera z jeho „Vstupu Slovanov do európskych dejín“ jednoducho ako nepotrebné vynechal, je pôvodu dravidského a jeho korene siahajú do 3. tisícročia pred Kristom. O vstupe Slovenov do európskych dejín sa teda hovoriť nedá, pretože Sloveni boli súčasťou stredoeurópskej a hlavne podunajskej kultúry od doby kamennej alebo odjakživa. Jedna z ich prastarých obchodných aj kultových základní bola v macedónskom Solúni a Solúň, meno mesta založené na tom istom dravido-slovenskom koreni ako etnonym Sloveni (s typickou tamilskou koncovkou -ň) a chápané ako Mesto Slova Božieho, bol zaiste predchodcom gréckeho Saloniki. Že bolo premenované na Thessalonike po setre Alexandra Veľkého a žene vládaru Kasandra okolo roku 315 pr. Kr., je celkom možné, a to neprotirečí dra-

vido-slovenskej etymológii jeho pôvodného mena Solúň. Solúň ako prístav a obchodné mesto existoval dávno pred 4. stor. pr. Kr. a sv. Pavol zrejme dobre vedel, prečo v 50. roku po Kr. na svojej druhej misijnej ceste (po Antiochii) namieril práve do Solúňa slovenských Boha velebiacich Bohanov (neskoršie ponížených na Pohanov), a prečo práve tým slovenským Solúňčanom adresoval svoju prvú Epištolu, ktorá je najstarším dokumentom Nového Zákona. Solúň mal reputáciu kultivovanej Bohanskej viery, ktorej teológia sa prelína kapitolami hebrejsko-kanaánskeho Starého Zákona, a sv. Pavol tam zaznamenal prvý veľký úspech tým, že tu získal prvých spoločensky vysokopostavených nasledovníkov, mužov aj ženy. (Skutky 17.40) Jeho skúsenosti a poznatky z 18-mesačného pobytu medzi dravidským obchodom ovplyvnenými Solúňčanmi a Korint'anmi sa odrazili v „orientálnom štýle“ jeho neskoršej epištoly Hebrejom, ktorý pletie a dezorientuje mnohých bibliológov Európy a západného sveta vôbec. Zaiste nie čírou náhodou z Mesta Slova Božieho, Solúňa, vyšli roku 862-863 aj slovenskí vierozvestovia sv. Cyril a Metod a podľa Žitíia Italského na maravách Slovenska „zasiali semä Božieho slova.“ O tom viac v mojej zatiaľ nevydanej knihe Sloveni a Slovensko: Velebníci Vlasatého boha na horizonte histórie.

Poznámka:

1. Hromník, C.A. 1998. *Sloveni: Unde orti estis? Slováci, kde sú vaše korene?* Slavia Antiqua, 39, pp. 283-292; Hromník, C.A. 1999. *Sloveni: Unde orti estis? Slováci, kde sú vaše korene?* Proglas 10(1), máj 1999, s. 36-39; Hromník, C.A. 2005. *Vianoce: predpovedal snáď starodávny svet príchod Krista? Nástup, Ročník 16, č. 11, s. 11-13; Hromník, C.A. 2005. Vianoce: The Slovak name for Christmas harks to the pre-Christian times. Tattva Darsana Quarterly, January-March 2008, pp. 23-28 (on Internet).*

CYRIL A. HROMNÍK

JÁN DANCER

Politická korektnosť: jej zdroje a príčiny

Koncept tzv. politickej korektnosti je v súčasnom spoločenskom a politickom živote dominantný, široko rozšírený a vehementne mocensky a masmediálne presadzovaný fenomén. Je v jeho samotnej podstate, že tvrdo potláča akékoľvek pokusy o vedeckú, racionálnu analýzu svojej podstaty. Jednou zo zriedkavých výnimiek o prelomenie tohto tabu je kniha britského novinára Anthonyho Browna „Úprk rozumu“, ktorá práve vychádza v nakladateľstve Dokořán v českom preklade. Má zaujímavý predhovor Martina Weissa, ktorý sa zamýšľa nad českými súvislosťami fenoménu „politickej korektnosti“.

Kde sa „politická korektnosť“ v našich končinách a vôbec v celosvetovom kontexte berie? Na túto otázku odpovedá autor predhovorov takto: „Kde se u nás politická korektnost bere? Přichází z ciziny - skrz akademické kruhy a zavádění genderových studií. Skrz organizace a jednotlivce zaobírající se monitorováním situace romské menšiny, případně tzv. pravicového extremismu. A hlavně skrze Evropskou unii. Ta je zaprvé: nositelem standardní politické korektnosti v oblastech jako ochrana menšin, multikulturalismus, specifická ženská práva a podobně. Šíří je zejména prostřednictvím programů a grantů neziskovým organizacím z Evropského sociálního fondu a dalších, jež mají politicky korektní kritéria. Zadruhé: Unie vytváří zvláštní formu politické korektnosti týkající se jí samé: podpora stále hlubší evropské integrace a myšlenek přicházejících z Bruselu se předepisuje jako samozřejmá, opačný názor je prezentován jako podezřelý a vyžadující vysvětlení, případně nápravu. Neústupně jsou vyžadována gesta podpory Unie, jak ukazuje třeba spor o to, zda musí prezident Klaus vyvěsit na Pražském hradě vlajku EU.“

Intelektuálnym zdrojom „politickej korektnosti“ je frankfurtská filozofická škola, ktorá sa vytvorila v 30. rokoch minulého storočia okolo Ústavu sociálnych výskumov univerzity (IfS, Institut für Sozialforschung) vo Frankfurte nad Mohanom, vedeného Maxom Horkheimerom. Spomenutý Ústav sociálnych výskumov bol založený roku 1923 ako súčasť frankfurtskej univerzity. Tento ústav bol prvým marxistickým ústavom na území Nemecka! Jeho členovia emigrovali roku 1933 najprv do Paríža a neskôr do USA, kde pôsobili ako súčasť Columbia University až do roku 1949, keď reemigrovali naspäť do Frankfurtu. Vo filozofii vychádzali z marxizmu, existencionalizmu a z psychoanalýzy.

Fenomén „politickej korektnosti“ sa netýka len „vyššej“ politiky, ale bezprostredne ovplyvňuje dokonca i životy bežných ľudí. Poznám prípad uplatňovania tzv. politickej korekt-

nosti s fatálnymi dopadmi na život jednej osoby. Išlo o to, že istú firmu v malom slovenskom mestečku prevzal jeden švédsky concern. Ten robil so zamestnancami pohovor a na jeho základe selektoval, ktorých zamestnancov starej firmy bude naďalej zamestnávať a ktorých nebude akceptovať. Na otázku personálneho zmocnenca švédskeho concernu, či má dotýčný deti, odpovedal onen muž slovami, že nemá deti, len tri dcéry. Tým sa dopustil neodpustiteľného prehršku proti zásadám „politickej korektnosti“ a ocitol sa bez zamestnania. Všimnime si, že o jeho osude rozhodol jediný výrok, ktorý sa mimochodom v našich podmienkach považuje za neškodný vtíp. Pracovné schopnosti a skúsenosti tohto človeka nič nezavážili proti ideologicky motivovanému imperatívu. Ak to niekomu pripomína prax reálneho socializmu, tak je na správnej stope!

Šíreniu „politickej korektnosti“ nahráva centralizácia a centralizáciu sprevádzajúca byrokratizácia EÚ: „Čas priniesol spolu s cizími jazyky a deodoranty taky zvýšený důraz na vzdělání. Roste množství předpisů, které je třeba naplňovat, a roste množství pracovních pozic ve státním i soukromém sektoru, kde je třeba především dosahovat naplňování těchto předpisů a takzvaně komunikovat. Roste počet vysokoškolských studentů, kteří si hlavně chtějí snadno opatřit nějaký diplom, a nabídka jim vychází vštríc. Roste množství agend, rekvifikací, koordinátorů, intervenčních center, státních i nevládních agentur. Jinak řečeno, roste počet pracovních míst, kde lze všechno „okecat“, a roste množství lidí, u nichž je schopnost všechno „okecat“ hlavní kvalifikací. Jaká to skvělá příležitost pro politickou korektnost!“

Akákoľvek analýza „politickej korektnosti“ by bola neúplná, keby sa nedotkla zásadnej otázky, ktorú by latinici vyjadřili slovami: Qui bono? Qui prodest? Podľa Martina Weissa: „Politická korektnost není hobby pár pseudointelektuálů. Je to rozvětvená mašinérie pevně zachycená a s strukturách, dobře institucionálně a finančně zabezpečená a s velkými finančními a mocenskými zájmy. Lidé podřadného intelektu a charakteru mají díky ní příjmy a moc, jaké by v případě zhroutení politické korektnosti nikdy nedosáhli.“

Okrem finančného a inštitucionálneho zázemia je priam nemožné preceniť úlohu masmediálnej propagandy pri šírení a presadzovaní (či lepšie povedané vnucovaní) konceptu „politickej korektnosti“. Otázka, kto za tým všetkým stojí, je z metodického hľadiska ľahko zodpovedateľná. Stačí si zodpovedať otázku: kto disponuje obrovskými finančnými prostriedkami a kto ovláda masmédiá!

KULTÚRA

dvojtyždenník závislý od etiky

Vydáva Factum bonum, spol. s r. o. – Adresa vydavateľstva a redakcie: Sološnícká 41, 841 04 Bratislava. Tel./fax: 02/654 12 388.

Redakčná rada: *Július Binder* (predseda), *Anton Hlinka*, *Richard Marsina*, *Tibor Kovalik* (Kanada), *Vladimír Kubovčík*. – Šéfredaktor: *Teodor Križka*. – Cena jedného čísla je 1,00 € – Stánkový predaj: Mediaprint-Kapa, Pressegrasso, a. s. Objednávky na predplatné prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty. Objednávky do zahraničia vybavuje Slovenská pošta, a.s., Stredisko predplatného tlače,

Námestie slobody 27, 810 05 Bratislava 15, e-mail zahraničného predplatného: zahranicna.tlac@slposta.sk – Telefonické predplatné: 02/54418102 alebo 02/54418091 – Registračné číslo EV 757/08. – Nevyžiadané rukopisy nevraciam. E-mail: redakcia@kultura-fb.sk – www.kultura-fb.sk – Tento ročník vychádza s príspevkom Ministerstva kultúry SR – ISSN 1335-3470 (tlačené vydanie) ISSN 1336-2992 (online)

Cnostné kedysi a dnes

Cnosť bola v európskom kultúrnom kontexte považovaná za ozdabu človeka, za to, na čo bol pyšný. Bola sprievodným znakom ušľachtileho ducha stojaceho tvárou v tvár osudu, bez zaváhania konajúceho dobro. Dnes, akoby význam cnosti stratil, či dokonca akoby sa cnosť stala hanbou, či ako vraví Biblia, hanba sa stáva slávou.

Do toto kontextu prichádza práca Andrei Blaščíkovej, v ktorej sa pokúša autorka o komplexnú reflexiu etiky cnosti u Tomáša Akvinského. Aj napriek tomu, že by sme predpokladali stretnutie s náročnou a ťažko pochopiteľnou teóriou, práve naopak objavujeme množstvo podnetov pre zamyslenie a reflexiu praktického života človeka. V úvode do myšlienky Tomáša Akvinského, sa síce nevyhnutne konfrontujeme s metafyzickými definíciami a charakteristikou princípov poriadku sveta, no už v závere prvej kapitoly ponúka pohľad na človeka v jeho osobnostnom charaktere, jeho schopnostiach, možnostiach a perspektívach. V tomto momente dochádza k nasmerovaniu práce na celostné pochopenie integrity ľudskej osoby, rezonujúcej v celej monografii a zároveň je výrazným pozitívom v porovnaní s fragmentárnymi teóriami, ktoré tak pojem osoby ako i ľudskej prirodzenosti považujú za okrajovú a nepodstatnú

záležitosť pri skúmaní človeka, jeho konania, zmyslu a smerovania.

Prirodzeným pokračovaním nastúpenej cesty skúmania človeka je zameralie na jeho finalitu a zmysel jeho smerovania. Tým je dobrý život, ktorý sa stal rovnako predmetom úvah autorky, ktorá v súlade s mysléním Tomáša Akvinského, spája cnosť s dobrým životom. Vysvetľuje nám, ako je to s prirodzenou túžbou človeka po dobre a zavŕšením ľudského snaženia práve v dobre, ktoré je absolútne, neodhateľné a ničím neprekonateľné. Na tejto ceste snaženia sa človeka o dosiahnutie dobra objavujeme mŕtvice, či dokonca križovatky, ktoré absolvujeme a na ktorých sa rozhodujeme. Tieto križovatky však nezvládneme, pokiaľ nebudeme mať nielen dostatočné poznanie o smere našej cesty, ale aj dostatok praktických zručností pri zvládaní pri realizácii rozhodujúcich zmien v našom živote, teda praktickú schopnosť dobro konať, nielen poznať. V tom je zjavný posun a rozvinutie antických východísk, ktoré kresťanstvo dovádza k dokonalosti.

Keďže cesta človeka je náročná, križovatiek je mnoho, je mnoho aj úkonov, ktoré musíme zvládať. Tieto nám autor-

ka predstavuje v podobe širokej a komplexnej analýzy jednotlivých cností, zároveň však poukazuje aj na rôznosť ich úloh. Cnosť je dokonca postavená do pozície „poslednej možnosti našich schopností (perfectio potentiae)“ (str. 53.), kde jasne poukazuje na to, že cnosť nie je len záležitosťou vyvolených, že ňou nedisponujú vynikajúce osoby alebo svätci, ale že je súčasťou života každého človeka, že je nevyhnutným prostriedkom našej osobnej seberealizácie. Okrem toho je cnosť charakterizovaná ako „poriadok lásky (ordo amoris)“ (str. 58), alebo ako „dobré užívanie slobodného rozhodovania“ (str. 60). Všetky charakteristiky cnosti, ktoré nám autorka ponúka sú skôr pozvánkou k cnostnému životu ako odrádzaním od náročnej cesty smerovania k dokonalosti. Cesta k dokonalosti je tu zobrazená ako cesta naplňovania vlastného dobrého a zároveň šťastného života, ktorý je celostne integrálny, sociálny a zároveň transcendentný. Jednotlivé delenie cností tak, ako ho poznáme napríklad z morálnej teológie korešponduje s mysléním Tomáša Akvinského, ako to predstavuje aj Blaščíková, no celkový kontext jej výkladu je skutočne široký a prehľadný. Je to zrejme i kvôli tomu, že celková

konceptia klasifikácie cností je doplnená o dimenziu prepojenia cností, čím sa pred nami otvára pole vzájomných súvislostí objavujúcimi sa medzi jednotlivými cnosťami.

O tom, že práca nie je len akademickým pojednaním svedčia aj úvahy o učení sa cnosti, teda o získavaní vlastných zručností pre dobrý život. Tu sa opäť ukazuje integrálny rozmer cnosti, nakoľko jej rozvíjanie či pestovanie sa nedeje v uzavretosti či skrytosti, ale v zmysle spomenutej previazanosti sa deje v sociálnej interakcii, pričom sa akcentuje silná komplementarita so zákonom, či už Božím alebo prirodzeným. Okrem iného sa zdôrazňuje aj význam zobrazeného vzoru, to znamená význam autority, učiteľa a pod. ktorí majú byť vzorom či predobrazom cnostného života, majú byť cnosťou v realite. Možno i tu sa nachádza dôvod, prečo sa cnosť často chápe ako dýchavičná a bezzubá stará panna, ako ju nazval M. Scheller a čo zrejme inšpirovalo aj autorku k jej pozitívnym myšlienkam. Tak preto cnosť už nie je predmetom spoločenského snaženia, lebo ona vyžaduje rešpektovanie zákona, poznanie pravdy a konanie podľa nej. Ako autorka poukazuje, ťažko sa učiť

cnosti, ak niet od koho. (porovnaj str. 112 - 114)

Tieto úvahy nakoniec ústia k predstaveniu aktuálnych viac či menej kritických koncepcií cností, pričom autora k nim vyjadruje vlastný postoj. Ako záver kritického postoja ku kritike cnosti je fakt, že súčasná etika sa vo veľkej miere snaží o budovanie nemetafyzickej platformy svojho systému, čím sa ale nakoniec strácajú väzby nielen na ontologickú spätosť s pravdou, dobrom, láskou a bytím, ale sa eliminuje i možnosť naplňovať ideál dobrého života smerujúceho k svojmu prirodzenému zavŕšeniu.

Môžeme povedať, že nie je čas renesancie cnosti, pretože ona sa z našej reality nevytratila, cnosť je súčasťou bytia každého kresťana žijúceho v intencionalite s transcendentnom, s Bohom. Nevytratila sa so života toho, kto chce poznať Zákona, chce sa ním riadiť a chce napredovať k svojmu cieľu. Samotná autorka ani nevolá po renesancii cnosti, to znamená, že sama ju vníma ako súčasť reality. Jej myšlienky sú obohatením pre tých, ktorí nerezignovali na pravdu, ani na seba samých, ani na možnosť viesť dobrý život, ktorý má zmysel. Práca bola vydaná v edičnom centre Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre pod názvom Etika cnosti u Tomáša Akvinského v roku 2009.

PETER KONDRLA

Už na základnej škole sme sa kedysi dozvedali o Júliusovi Fučíkovi - statočnom novinárovi; o Klementovi Gottwaldovi - usilovnom stolárskom učňovi, ktorý študoval pri pouličnej lampe a stal sa prezidentom, o Timurovi a jeho družine. O Jozefovi Gabčíkovi a Miroslavovi Kubišovi, ktorí vykonali atentát na Heydricha. Hrdinov bolo neúrekom. Neskôr sa väčšinou ukázalo, že ich hrdinstvo, statočnosť, a následná odmena neboli až také hodné obdivu. Fučík - kolaboroval s gestapom, Gottwald - pochoval tisíce nevinných ľudí. Obstál hádam len Timur...

A ako bol Jozef Gabčík hrdina? Spáchal atentát na kata českého národa. Je do dnešných čias uctievaný, po celé roky glorifikovaný, bojovník za slobodu. Na jeho počesť premenovali dedinu na južnom Slovensku, vodné dielo, jeho meno nesú mnohé ulice, dokonca istý čas sa týmto menom hrdila aj jedna Slovenská vojenská jednotka.

Jozef Gabčík a Jan Kubiš vykonali atentát na zastupujúceho protektora Čiech a Moravy obergruppenführera Reinharda Heydricha. Celý svet s obdivom pozeral na hrdinov, na statočnosť českého ľudu a s ľútosťou prijal následky - najtvrdší teror, stanné právo, popravy, vypálené Lidice, so zemou zrovnané Ležáky, deportácie do koncentračných táborov.

Pozrime sa na fakty. Eduard Beneš prijal 3. septembra 1938 rozhodnutie Mníchovskej dohody. 5. októbra abdikoval na funkciu prezidenta a 22. októbra 1938 odletel aj s manželkou do Londýna. Pred tým tam boli deponované prostriedky Československej banky. V Londýne nadviazal kontakt so šéfom Spravodajskej ústredne plk. gšt. Františkom Moravcom. Po čase sa k nim pridávali ďalší členovia aj nečlenovia bývalej vlády a vyhlásili sa za ilegálnu vládu. Samozrejme, prostriedky čerpali z predisponovaných účtov banky. Bolo potrebné akési zdôvodnenie. Beneš prišiel s myšlienkou - podľa jeho slov -, „pro nadehernou akci: zavraždení spáchané našim komandom úplne tajne“. Na jeseň roku 1941 sa v Londýne uskutočnila porada, na ktorej stanovili termín - 28. októbra 1941 - aj obeť. Bol ňou Reinhard Heydrich - človek najtvrdšej povesti, poverený Hitlerom pacifikovať domáci odpor a zvýšiť produktivitu práce.

Jozef Gabčík bol vojak Československej armády. So Slovenskom ho spájalo iba rodisko. Narodil sa 8. apríla 1912 v obci Poluvsie pri Ražských Tepliciach. Mal dvoch bratov a sestru. Rodinu živil z robotníckeho platu otec, matka bola v domácnosti. Jozef sa po piatich rokoch ľudovej a 4 rokoch meštianskej školy vyučil v českých Kunoviciach za kováča - zámočníka. V roku 1932 narukoval, „podpísal vojnu“ a slúžil v Košiciach až do roku 1937. Po smrti brata Michala sa stal živiteľom rodiny. Zamestnal sa v Žilinskej fabrike na bojové plyny. Po dodnes nie celkom objasnenej sabotáži ušiel do Poľska. Tu začala jeho dobrodružná cesta: niekoľko mesia-

cov v Cudzineckej légii, vstup do československého pešieho pluku, plavba do Anglicka. Tu sa prihlásil do diverznej skupiny a po niekoľkotýždňovom výcviku sa stal veliteľom dvojčlenného družstva Antropoid.

Prikaz na atentát dostal od samozvaného prezidenta - v tom čase už neexistujúcej - Československej republiky. Už toto samo osebe by stačilo na pád legendy. Komando vyzbrojili anglickými zbraňami, anglickými výbušnami, anglickými konzervami, nedokonalými napodobeninami dokladov a na anglických padákoch vysadili. Pri seba mali adresy kontaktov. Iba náhoda zabránila, aby neboli odhalení už v prvých hodinách po zo-

skoku. Pomohol im miestny horár, neskôr mlynár. Presunuli sa do Prahy. Nadviazali kontakt s domácim odbojom. Keď vyšlo najavo, čo majú vykonať, členovia odboja protestovali. Poznali dôsledky. Beneš na protesty najskôr nereagoval, neskôr ich dokonca zamietol. Dôvodil, že „akce bude mohutným prejavom odporu, ktorý zahľadi stigmou pasivity a obnoví odbojové hnutie - zažehne jiskru, ktorá uvede ľudové masy do pohybu“. Na ďalšie námietky odpovedal: „.... jako nejvyšší vojenský velitel jsem se rozhodl!“.

Gabčík a Kubiš akciu odkladali, menili miesto atentátu, aj spôsob vykonania. Namiesto dôslednej ilegality využívali v plnej miere sieť domáceho odboja. Gabčík nadviazal úzky kontakt s dcérou „domácich“, priviedol ju do druhého stavu - chystali svadbu!

Do atentátu zaplietali stále väčšie množstvo civilných obyvateľov, a tým logicky ohrozovali nielen ich životy, ale aj životy ich rodín - a ako sa v prípade Kubiša neskôr ukázalo, aj životy rodín jeho menovcov. Gabčíkovu rodinu zachránil iba to, že žila v Slovenskom štáte.

Po 179 dňoch plánovania sa konečne rozhodli. Zaútočili v meste, v ohybe vozovky, pri zastávke električky, v bežnej premávke, na vypožičaných bicykloch, vo vypožičaných šatách a kabátoch, za účasti členov domáceho odboja, - bez premysleného a zabezpečeného ústupu po akcii!

Vo vypožičaných aktovkách si priniesli anglické zbrane a anglický granát. „Výcvičený“ Gabčík mal v aktovke rozložený samopal prikrýť trávou, pod ktorou ho tesne pred atentátom opamätali skladali! Očakávaný kabriolet sa konečne objavil. Jeden z pomocníkov zrkadlkom signalizoval jeho príchod. Gabčík vbehol pred auto, v ktorom Heydricha viezol jeho osobný šofér - a pred prvým výstrelom mu zlyhal samopal! Na určený cieľ n e v y s t r e l i l ! Namiesto záložnej zbrane, ktorú mal tiež pri sebe, použil nohy. Prenasledovaný šoférom v panike utiekol. Situáciu zachraňoval Kubiš - netrafil síce do otvoreného

auta, ale granát vybuchol pod zadným kolesom. Črepina prenikla cez karosériu a operadlo sedadla. Heydrich prežil. Zomrel o niekoľko dní na následky otravy krvi.

Rovnako nepodarené bolo aj pokračovanie akcie. Niekoľko dní sa parašutisti hľadali, ukrývali v domácnostiach. Nakoniec sa prostredníctvom domácich dali aj s ďalšími členmi komanda premiestniť do krypty kostola. Bolo ich sedem. Tu opäť žili na úkor a v plnej réžii aktivistov, ktorí im nosili potraviny, prikrývky, oblečenie, správy.

Skutočnými hrdinami boli prostí ľudia v pozadí. A paradox nakoniec: Na odhalení a neskoršej identifikácii mal najväčšiu zásluhu ich spolu-

Falošný hrdina

bojovník - parašutista, člen inej skupiny - Karel Čurda . Z vlastnej vôle, za vypísanú odmenu prezradil gestapu potrebné údaje. Čurdova nespohľivosť bola známa a kritizovaná už v Anglicku. Benešovi vyhovoval.

Dôsledky atentátu netreba pripomínať. Sú všeobecne známe. Popravy všetkých zúčastnených aj s príslušníkmi rodín; plus 2 000 náhodne vybraných občanov; so zemou zrovnaná obec Lidice; vypálené Ležáky; policajný teror proti civilnému obyvateľstvu v celých Čechách a na Morave; úplne zlikvidovaná sieť domáceho odboja. Menej známa je skutočnosť, že 9. mája bol z Prahy vypravený zvláštny vlak označený „AaH“ (Atentat auf Heydrich), ktorý viezol 1000 českých Židov na smrť, po ňom nasledovali ďalšie dva transporty z geta v Terezíne. Z troch tisícov sa zachránil jediný muž - vyskočil z vlaku. V Poľsku zasvätili SS masové vraždy pamiatke zomrelému hrdinovi a pomenovali ich Einsatz Reinhard.

O tajnú akciu našlo už od prvopočiatku. Atentát v plnej miere padá na hlavu samozvaného „prezidenta a rovnako samozvaného najvyššieho veliteľa armády“ - Beneša. Bol to jemu vlastný politický krok, za ktorý nikdy neniesol zodpovednosť. Dokázal vždy včas opustiť horúcu pôdu a nastrčiť nevinné obeť. Dodnes nebolo hodnoverne objasnené jeho opätovné zaujatie abdikovaných funkcií rovnako ako oprávnenosť s nakladaním s československým majetkom a financiami v zahraničí v danom čase. Benešov úmysel bol zrejmy a dopadol podľa očakávania. Odpor proti okupantom síce nenarástol, skôr naopak, ale obyvateľstvo trpelo pred očami zahraničia. To bol politický význam akcie.

Je možné, že máme málo hrdinov, že sme si nedokázali nájsť ľudí, ktorí si takýto privilastok zaslúžia, že sme znesvätili významné osobnosti, ale to neznamená, že musíme vyzdvihovať človeka, ktorý dokázateľne zlyhal a jeho zlyhanie znamenalo katastrofu pre stovky nevinných ľudí priamo a tisícky v konečnom dôsledku. Vyne-

chám osobu Beneša, jeho dôvody a zodpovednosť za dôsledky atentátu - táto časť histórie si žiada osobitný pohľad a je možné, že čas ešte nedozrel. Poukážem iba na dôvody, pre ktoré považujem atentát za zbraný.

VŠEOBECNÉ DÔVODY:

- Gabčík bol zodpovedný za splnenie rozkazu.
- Akcia mala byť vykonaná tajne, bez zapojenia civilného obyvateľstva - Gabčík od prvej chvíle využíval láskavosť miestneho obyvateľstva (lesník, mlynár, lekár, krajčír, hodinár, záhradník, robotník, ubytovatelia a členovia ich rodín, farár, kostolník...!)
- Gabčík nemohol nevedieť o rizikách, ktorým civilných spolupracovníkov vystavuje!
- Nezodpovedné zbliženie s dcérou domácich.

PROFESIONÁLNE DÔVODY:

- Dĺžka prípravy - 5 mesiacov
- Absolútna závislosť od domáceho odboja pred akciou, počas akcie, po akcii, aj v čase ukrývania, a to aj napriek ich vyslovenému nesúhlasu!
- Akcia založená na nespoľahlivej informácii o aktuálnom pohybe cieľa (neistý príjazd)!
- Miesto vykonania -frequentovaná mestská komunikácia pri zastávke električky!
- Nedokonalá znalosť miesta činu (prejavila sa pri úteku)!
- Jedenapolhodinový pobyt na mieste činu tesne pred akciou (svedkovia)!
- Skladanie zbrane v poslednej chvíli, bez overenia funkčnosti!
- Nedostatočná pripravenosť použiť záložnú zbraň!
- Panika po nepodarenom útoku - zmätený útek!
- Zanechanie dôkazov na mieste činu (odhodený samopal, vypožičaný bicykel, vypožičaný balónik, vypožičaná aktovka)!
- Nepripravenosť úniku z miesta po akcii!
- Chýbajúci plán zahľadania stôp!
- Nepremyslený a nezabezpečený odsun na bezpečné miesto!
- Neschopnosť niesť dôsledky a zodpovednosť za čin.

A nakoniec otázka - je Gabčík hrdina? Česi sa svojho Fučíka dokázali zbaviť pred mnohými rokmi. My stále oslavujeme falošného bohatiera napriek preukázanej neschopnosti? Donedávna Gabčíkovo meno niesla aj vojenská jednotka! Nečudujem sa všeobecnej mienke. Nie každý má chuť pátrať, ale dokedy bude odborná verejnosť zamlčovať a prekrúcať pravdu a nechá tápať neznaých v omyloch? Načo čakajú naši historici na čele s najvyššou inštanciou HÚ - SAV? 24. mája 2002 bola Gabčíkovi odhalená socha v Žiline.

Kariérny postup Jozefa Gabčíka in memoriam:

- 1942 - poručík
- 1945 - kapitán
- 2002 - plukovník - nikdy nebol vojakom slovenskej armády

RENÉ PAVLÍK